

КУ
НА
С

ДРАМСКА БАШТИНА

Брана Цветковић

ДУХОВИ ИЗ АСТАЛЧЕТА
(С ОНОГА СВЕТА)

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

Коло 9, књига 1

ISBN 86-80629-09-X

Издавач

Музеј позоришне уметности Србије
11000 Београд, Господар Јевремова 19

Главни и одговорни уредник
Ксенија Радуловић, директор

Уредник едиције и приређивач
Олга Марковић

Сарадник
Миланка Андријашевић

Коректор
Олга Марковић

Ликовно решење
Ново Чогурић

Припрема за штампу
Светозар Станкић

Штампа
Србоштампа
Београд, Добрачина 6-8.

Тираж: 300 примерака

Штампање завршено: новембра 2002.

БРАНА ЦВЕТКОВИЋ

ДУХОВИ ИЗ
АСТАЛЧЕТА
СА ОНОГА СВЕТА

Комедија у три чина

Београд 2002.

Брана Цветковић
ДУХОВИ ИЗ АСТАЛЧЕТА (СА ОНОГА СВЕТА)
Комедија у три чина

ЛИЦА

СОТИР ПЕТЉАВИНА, трговац

МОЈСИЛО РОСИЋ, пензионер

ПЕРСА, његова жена

ЈУЛКА, њихова кћи

КУЗМАН САКАЦИЋ, пенз. пешад. капетан

ЖИВКА, његова жена

ПАЈА "Протекција" бив. практикант контра-бас
певачкога друштва "Паун"

СЛАВКО "ТИФТИК" апотек. помоћник

МАЦА, удовица

ГАНЕ ЦОНИЋ

ВЕНЦЛ СТРУГОТИНА, столар

ГУТА, момак Мојсилов

ЧАУШ

Сватови. Цигани.

Догађа се у једној вароши ново-ослобођених
крајева у Србији, код Мојсила у кући Сотировој.

Први чин: у соби Мојсиловој. Други чин: месец
дана доцније, у истој соби. Трећи чин: у
дворишту Мојсиловом.

Време садање.

Брана Цветковић, 1894.

ПРЕДГОВОР

Бранислав Брана Цветковић (1875, Књажевац – 1942, Београд), приповедач и песник, глумац и редитељ, новинар и сатиричар, сликар и композитор, преводилац и позоришни критичар, управник позоришта и отац београдског *Орфеума*, био је не само даровит, многоструко талентован и креативан, већ свакако, непресушни стваралац ренесансног типа. Уз највећег српског комедиографа Бранислава Нушића, Брана Цветковић је сигурно најбољи наш "чаробњак смеха" прве половине XX века.

Пошто је у Београду завршио основну школу, већ као ђак Реалке бави се цртањем и сликањем, као и статирањем у Народном позоршту. Пошто је Бранин сликарски таленат одмах непогрешиво уочио његов професор, велики мајстор Ђорђе Крстић, као државни питомац-стипендиста, одлази у Минхен на Академију ликовних уметности 1895-96. где студира сликарство, али и сценографију и глуму. (Он је први Србин који је студирао сценографију на страни). У то време се јавља чешће и као Браца Брана у дечијем листу *Ласта*, као један од главних сарадника, (који је заправо сам уређивао), затим и у *Младој Србадији*, и у *Зорици*, а чак су

и неки немачки листови доносили његове карикатуре. Годишње одморе проводио је на путовањима по Немачкој, Италији и Швајцарској, а 1899. се враћа у Београд да би после извесног инцидента у Народном позоришту и незнатног лутања у провинцијским и путујућим позориштима, у току исте године, основао свој чувени *Орфеум* или *Бранино позориште*.

Бранин *Орфеум* је својом појавом, начином извођења и репертоаром, било новина за Београд и целу ондашњу Србију, а својом огромном популарношћу, било је и остало до данашњих дана, прави феномен. Отуда нису нимало неуверљиви усхићени усклици Браниног савременика, бриљантног интелектуалца Станислава Винавера у напису *Брана орфеумџија (Република, 29. XII 1953)*:

”Брана Цветковић је засмејавао целу Србију, ону преткумановску, па и ону нешто доцније. Ко то није знао? Ко није био у његовом орфеуму. Ко није слушао његове ’Рапорте’, његове: ’Јој како то, јој зашто то?’ Ко се није са највећом слашћу и задовољством сећао његових шлагера? Ко ме је Србину из Србије остала непозната његова пародија Маскањијеве опере *Кавалерија Рустикана* коју је Брана прекрстио у паорску *Артиљерију Рустикану*... Када би паланчанин долазио у Београд (овде мислим и на себе) он би сместа хитао у Бранин *Орфеум* да чује и наслути шта се дешава у свету, али и у Палилули као још важнијој. Није никоме падало на ум – боље је рећи, ретко је коме падало на ум, да сврати у Народно позориште. Ово није било актуелно, осим због овог или оног омиљеног глумца, познатог провинцији са многобројних гостовања. Брана, пак,

није много 'гостовао по внутрености', али је остао главна београдска фора, привлачност, и весела знаменитост наше престонице... Брана је имао огромну позоришну рутину. Шта је умео да учини од своје мале бине, са својим најскученијим средствима, без икакве званичне субвенције. (На приватну је помоћ често наилазио). Али, ето, он се задовољавао, можда и морао да се задовољи, лаким и непретенциозним успесима. Успех га је гонио у стопу. Успех му није дозвољавао да се усредсреди... Ко је долазио у његове орфеуме, тресао се од смеха на најмањи виц, на најмању бургију... За чудо: људи озбиљни, крути, бирократи, равнатељи, намрштене брадоње и капоње у тврдим крагнама оцеубилачке врсте, наследници стародревне мурдарске турске велеозбиљности, дрмације из канцеларија – све је то врштало од смеха код Бране. Наша публика била је благороднија но иједна публика на свету. Благородност њеног смеха била је заразна. Она је остављала на прагу Бранине фабрике смеха – сву своју патријархалну осиноност, ускост и мрзовољу. Брана је узимао најобичније бечке, пештанске, минхенске лакрдије и лакрдијице, па их доследно посрбљавао, јагодичио, пожаревчио, лесковчио. То је његов основни закон комике. И Нушић се тога закона држао као светиње. Они нису веровали у виц који није локалан и локализован, и прављен према захтеву неше специфичне публике, која је хтела своје 'српско'... Брана се држао свето свога правила: о локалности вица. Све смешно мора да се догоди код нас, и са нашим људима, по оној Вуковој речи: 'Говори српски да те цео свет разуме'. Виц без наших акцената и ачења као да није могао бити виц. Све се посрб-

љавало да би било разумљивије – као да је хумор, чим је био посрбљен, добијао крила и окриља...

Најчувенија Бранина пародија – због које је сва Србија путовала у Београд, на колима, фијакерима, лађом и железницом, па и штајервагеном – да се тога миља наслуша – била је пародија опере *Кавалерија Рустикана*. Ова се сматрала код нас као оличење западњачке оперске опере. Е, ту западњачку италијанску оперу – 'удесио' је Брана, уневши у њу све 'наше': наше људе и типове, наше фолклорне мелодије, наша подврискивања и подгуркивања, наше мување и наше бусање у груди, наше пазаре, наша натезања и наше шеретлуке...

Ванредност Бранине досетке састојала се вазда у томе што је умео да погоди нашу шеретску жицу. Он је знао да је у многим и многим нашем моралисању уствари само – прерушен шеретлук.

Брана је имао изванредно коло сарадника. Уопште, на нашим малим позорницама било је тушта и тма талената. Један га је сарадник превазишао, само у много ужем опсегу. То је био ненадмашни мајстор, клоун као какав Грок, или Футит. То је био Ланер. Он је играо Швабу, класичног Швабу 'клај-клај' – како смо га ми замишљали и хтели да замишљамо, Швабу унезвереног и филистарски ћакнутог, који се боји и што је жив. Такав нам је Шваба требао, такав нам је био у вољи. Урлали смо од смеха када се гађао падежима, када је о себи говорио у женском роду, када га је спонадала грозница на помен каквог мушког подвига. Таквога нам даје комшију и противника. Са њима ће наше ђиде и наше Васе Чарапићи (по Ланеру Васа Штримпфловић) без по муке да сврше ствар, кад дође до крвавог окршаја.

Само – сабљу да изваде из корица, пушке да потпраше, пож да набију на пушку.

Брана је преносећи на српски куплете из једне познате бечке оперете – којој учествује, смтрало се, у свакој чорби мирођија, 'Мали Кон' – учествује у светским сукобима, чак и у открићу Америке и у походу на Северни Пол – Брана нам је доказивао: да је београдски књиџар Геца Кон, со и хлеб човечанства, јер ниче и где га посејали нисте: све знатно и велико почиње са њим: континент, конструкција, конституција, и тако даље, свуда је он, Геца Кон. Оригиналност Бранина и ту није била замашна, али је била сналажљива и локална. Брана није био неки загрижени Свифт. Као човек био је готово без пакости. Бар га ја таквог знам. Био нам је мелем и подстрек."

Бранин *Орфеум* је био хумористичко-сатиричко позориште, а сједињавао је све забавно-сатиричке комичне жанрове: мале једночине комедије (око 70!), соло-сцене, веселе прегледе политичких догађаја, певане уз музичку пратњу – актуелне "тропаре", доцније "рапорте", што је, у ствари, исто, само обрнуто прочитано, најразноврсније соло и групне продукције, импровизације, скецеве, гротескна балетска извођења, оперетско-буфонске тачке итд.

Поред рапорта, сола, дуета и једночинки, писаних искључиво за његово позориште, Брана се огледао и у комедијама са више чинова. То је било време његових првих заноса, као што је комад *Духови из асталчета (Са онога света)*, писан 1898. у Пироту, или *Црна рука*, комедија у три чина, актуелна само по своме наслову, духовито замишљена и вођена по угледу на париске

водвиље, али у томе није потпуно успео. Много више успеха имао је са музичким пародијама, јер су, пре свега, изискивале мање времена.

Пошто је у свом позоришту био све – управник, редитељ, глумац, сликар и писац, са изванредном енергијом и радним еланом, преко дана је сликао кулисе и режирао, увече играо и певао, а затим сачекивао зору за писаћим столом. Којом је брзином Брана писао и припремао представе сведочи и занимљива белешка на крају оригиналног рукописа *Црне руке*: ”Од два сата по поноћи 31. X до 8 и по сати увече 1. XI 1911. написао Брана. Први пут играно 2. новем. 1911.”

Од огромног Браниног опуса – оригиналних драмских дела, око 1000 превода, 2000 дечијих песама, 1000 рапорта, преко 1000 елиграма, многобројних приповедака и новинских чланака, мало има штампаних књига (штампао је само неколико свезака *Кроз Београд*, три књиге *Бранине приче* и збирку стихова *Брана за децу*) и сачуваних рукописа који су похрањени у Музеју позоришне уметности Србије. Ратови су разредили и ове списе, а слика о Брани, његовој активности и његовим успесима, живи у усменом предању, нарочито за период пре Првог светског рата.

На Винаверово питање: ”Је ли шта од њега остало?”, постављено пре тачно пола века, наш одговор данас је афирмативан. Томе у прилог иде и штампање девет дела из оригиналних рукописа Бране Цветковића у деветом колу библиотеке ”Драмска баштина”.

Олга МАРКОВИЋ

ПРВИ ЧИН

Код Мојсила

"Велика соба" (Српски салон). Лево миндерлук, до њега десно у дну врата за кујну, лево тако исто у дну врата, и миндерлук. Улаз с поља у дну, али ближе десној страни. Између спољних и левих врата уз рикванд орман, на њему тегле са слатким. Између ормана и левих врата, астал са фотографијама и "албумом" за фотографије. Више тога стола икона и кандило о зиду. Више левога миндерлука прозор, више десног ћилим на зиду. Крај десног миндерлука сточић, на њему чаша са цвећем и "пиксла" са палидрвцима и т.д.

Напољу киша, тиха грмљавина

I ПОЈАВА

Мојсило. Перса (Обоје у празничном оделу)

ПЕРСА

(Намешта јастуке на левом миндерлуку)

О, гром ти спалио и ту кишу! Баш је сад нашла да пада! – Гле, молим те, како пљушти!

МОЈСИЛО

(Седи на столици уз орман и меље каву)

Па нек' пљушти, брате. После, одавно није ни пљуштала...

ПЕРСА

А што баш данас? Да покисну гости! Дабоме, и тај твој календар: "биће лепо, биће лепо" – па камо сад? Што није лепо? Сто пута сам ти казала, да не узимаш те календарчиће за "цеп", већ онај велики "Орао" календар, са сликама! А ти опет твојски...

МОЈСИЛО

Календар је календар. После, к'о да сам ја писао календаре!

ПЕРСА

Ти би се већ свађао? Дабоме!

МОЈСИЛО

Сад бих се ја свађао, а она почиње!

ПЕРСА

Почињем! 'Оћу да почињем! Морам да почињем.

МОЈСИЛО

Почињи, брате, почињи, ама гледај да што пре свршиш. Јер што се почне треба да се сврши.

ПЕРСА

За цело бих боље свршила, но што ћеш ти –

МОЈСИЛО

Ама, шта ја свршавам?

ПЕРСА

Па то, што си навалио да ти ћерка буде апотекарка. А што ће она да се разболе, то ништа?

МОЈСИЛО

Зашто да се разболе? После, нек се и разболе, у апотеци има доста лекова. Дабоме. Па и ми мушки имамо за те болести добар "рецепис".

ПЕРСА

Какав "рецепис"?

МОЈСИЛО

Хе, хе! Онако мало!...
(Покаже руком као да би шамарао)

ПЕРСА

О, болес' те појела! Ког би ти шаком, шакос'о се никакав!?

МОЈСИЛО

Де, де! Шалим се! Хе, хе, хе! А баш сте хтели за Пају практиканта, а?

ПЕРСА

А што ти је то криво? Бојиш се да онда она намигуша, она удовица Маца не оде одавде, јер и она уздише за Пајом, к'о ти за њом.

МОЈСИЛО

Ја?! –

ПЕРСА

Уздишеш, иначе што свраћаш код ње и она код нас?

МОЈСИЛО

Она што свраћа, свраћа да проводицише за апотекара, па нек свраћа...

ПЕРСА

А ти код ње? Ето, јуче си свратио!

МОЈСИЛО

Нисам... то јест јесам. Случајно. Била жена на прозору, па каже: "ју, баш добро кад наиђосте, сад сам баш пржила кафеу..."

ПЕРСА

Опржићеш се ти никакав! Код ње ти је добра и телфа, а наша кафа од 18 гроша не ваља ти!

МОЈСИЛО

Ко каже да не ваља? – Уопште, остави се пецкања! Нисам ја од тих људи. Чест и поштовање сваком жеиском сполу. Покушава жена за Јулу, то је све. Хе, хе, хе – а ви баш хтели за практиканта? – Е, и јесте мустра!

ПЕРСА

А шта си ти био, кад сам ја за тебе пошла? Сигурно си био министер? Био си практикантчић, па си облетао око мене –

МОЈСИЛО

Ко је облетао?

ПЕРСА

Ти. Није ваљда мој деда...

МОЈСИЛО

Ја облетао?!

ПЕРСА

Ти, ти! Облетао си сваког дана. Једном си само изостао, као што си сам причао, онога дана кад си дао да ти се оправе пенцета.

МОЈСИЛО

Бога ми, практикант и нема два пара ципела...

(Запне воделица)

Охо! Шта је сад?

(Истреса каву и гледа)

ПЕРСА

Облетао си. Имао си и због кога, била сам лепа, бујна, слатка к'о – к'о –

МОЈСИЛО

(Нашао у кави каменчић)

Камен.

ПЕРСА

К'о – шљива!

МОЈСИЛО

(Метне опет каву у воденицу. Меље.)

Има и сувих шљива!

II ПОЈАВА

Паја и пређашњи.

ПАЈА

(Уђе средином. У героку, закопчано само последње дугме. Лихт панталоне. Полуцилиндер. Дугачка шлајфна. Штап у руци. Подигнута јака – покисао је.)

Клањам се. Ја свратио мало због кише! –

(Здрави се)

А шта ви нешто, тако рећи, о шљивама разговарате?

ПЕРСА

Није... Онако – како да кажем?

МОЈСИЛО

Ја, овај, кажем жени, да ми скува шљиве – боле ме нешто стомак, па...

ПАЈА

(Још једнако код врата)

Јест, шљиве су добре, тако рећи, за стомак. А ви сте, канда, обучени?

ПЕРСА

Јест, оћемо да...

МОЈСИЛО

(Упадне у реч, бојећи се да Перса не каже истину)
Да идемо до – овај, до нашег кума. Нисмо одавно били.

(За се)

Куд га сад ђаво нанесе!

ПАЈА

Е, па онда, ја идем, да вас не задржавам.

ПЕРСА

О, не задржавате нас. Седите!... Зашто?

ПАЈА

Ја к'о велим задржаћу вас...

(Прелази издигнувши једно раме, лево на миндерлуку и седа)

МОЈСИЛО

(За се)

Ето ти сад! Понудила га да седне!

ПАЈА

Не бих ни свратио, него овај плъусак, сустиже ме баш близу ваше куће, а ја без кишобрана, тако рећи, па рекох: да свратим бар док не пређе.

МОЈСИЛО

(Седећи, и још непрестано држећи воденицу)
Бога ми, рек'о бих, као да не плъшти тако јако?

ПАЈА

(Окрене се прозору)

Ах, плъшти! Још како плъшти! Нигде живе душе на улици.

ПЕРСА

(За се)

Хвала Богу, то ће бар задржати апотекара, иначе не знам шта би било да види Пају.

ПАЈА

(Мојсилу)

А ви држите воденицу? А? – Занимате се?

МОЈСИЛО

Није... То јест, управо и не знам од куд ми воденица! Мањ, ако нисам млео кафу!?...

ПЕРСА

Па дабоме да си мељао! О, Боже како си забораван.

МОЈСИЛО

(Заборави се, па сасвим поверљиво)

Па добро и памтим, брате. Триста брига имам у глави. Па још и та прошевина –

(Тргне се)

То јест – овај...

ПАЈА

Каква прошевина?

ПЕРСА

Та, говори све којешта.

МОЈСИЛО

Па, овај, дабоме – код кума. Кумица, она млађа – проси се.

ПАЈА

Ког кума? Која млађа?

МОЈСИЛО

Не знате је ви!

(На страну)

Бога ми ни ја.

(Гласно)

То је неки мој давнашњи...

(Тргне се к'о да му је нешто капнуло на главу. Гледа у таваницу)

ПЕРСА

Шта ти је?

МОЈСИЛО

Нешто ме чвркну у главу!

(Пипа по темену)

Мокро је!

ПЕРСА

Е, шта то може бити? Све којешта од тебе!

ПАЈА

(Узме албум – гледа фотографије)

Сигурно вам се причинило.

МОЈСИЛО

Та, шта ми се причинило! Чвркнуло ме, брате, чвркнуло!

ПЕРСА

(Оштро)

Па, добро сад! Остави! – Нек те чврка! –

(Тихо)

Мање говори са њим, да што пре оде!

ПАЈА

(За једну слику у албуму)

А ко вам је ово?

МОЈСИЛО

Ко?

ПАЈА

(Поднесе му албум)

Овај, у униформи?

МОЈСИЛО

Не знам.

ПАЈА

Како не знате?

МОЈСИЛО

(За се)

Рекао сам "не знам" само да мање говорим, а он опет запиткује.

(Гласно)

То ће Перса знати.

ПАЈА

(Поднесе јој албум)

Овај?

ПЕРСА

(Погледа слику)

Та то је поручник Сава, госпа Сокин.

ПАЈА

Ама мени изгледа на неког Саву, само не знам на ког.

(Враћајући се миндерлуку, за се)

Што ти нема госпођице Јуле?

ПЕРСА

(Тихо Мојсилу)

Овај не мисли да иде.

МОЈСИЛО

(Тихо)

Дабоме да не мисли. Што си га задржавала кад је хтео да оде.

ПЕРСА

(Тихо)

Ју, ја сам то само из учтивости –

МОЈСИЛО

(Тихо)

А зар не видиш да је неучтив. Него, остави ти то мени. Знам како ћу.

(Гласно)

Чини ми се да је стала киша?

ПАЈА

(Окрене се прозору)

Како стала! Пљушти – још како пљушти.

МОЈСИЛО

Е, онда ми се сигурно учинило.

(Опет се тргне)

Ето, опет!

(Скочи)

ПЕРСА и ПАЈА

(Заједно)

Шта?

МОЈСИЛО

Опет ме чвркнуло!

(Гледа у таваницу)

ПЕРСА

Ама, шта те чвркнуло?

МОЈСИЛО

Нешто мокро.– Аха! Ено! Прокисава!

ПАЈА

(Гледа у таваницу)

Јест, јест! Прокисава!...

(Подмеће длан)

ПЕРСА

Од куд сад опет то!

МОЈСИЈО

Чудо не кажеш да сам ја за то крив? Иди, донеси леген.

ПЕРСА

(Одлазћи десним вратима)

О, господе, Боже, и то баш данас.

(Виче)

Јулка!...

(Оде десно)

ПАЈА

Па, дан је – дан. Данас – сутра, свеједно.

МОЈСИЈО

(Бришући се – за се)

Овоме се баш разговара!

(Гласно)

Извините, али морам отићи да кажем газди. Нек оправи, дабоме.

(Пође. За се)

Кад остане сам, биће му досадно, па ће отићи.

(Оде средином)

III ПОЈАВА

Паја, па Јулка

ПАЈА

(Сам)

Ови, тако рећи, као да ме навлаш избегавају. Има ту нечега, што није за казивање! Све ми изгледа као да некога или тако рећи нешто очекују, па су се још ушепртљили. Крију нешто. Обукли се свечано, остављају ме на само, мељу тазе каву... Крију нешто!

(Прави цигару)

Али чекаћу. Чекаћу док не видим ко ће доћи и тако рећи зашта ће доћи? Јер мени све мирише на восак, па тако рећи свадбене свеће. А то би био тако рећи фијаско, кад би ми се Јулка измакла. – Али док је мени протекције – јест, мене свуд протезирају... Здравоме вољу. Просто не могу тако рећи без мене. Ето, у певачком друштву ја сам једини контра-бас, па кад дође оно "ангелским не видимо"... а ја само рољнем

(Пева у басу)

"ангелским не видимо"... Одма гасим лампе, то јест полелеје у цркви. – Просто не могу ни једну песму без мене. За то ме протезирају – да им се не растури хор.

ЈУЛКА

(Уђе из кујне. Носи леген)

Ах, ви сте ту, господин' Пајо!

(Збуњено окреће леген – и хтела би да га сакрије)

ПАЈА

Да, дошао сам, због, тако рећи кише!

(За се)

Сад кад бих покушао какву прошевину, добио бих место корпе леген.

(Гласно)

А ви донели леген? – А? –

ЈУЛКА

Да. Ту некуд прокисава.

ПАЈА

(Измакне Мојсилову столицу)

Ево, овде.

ЈУЛКА

(Подмеће леген)

Па донела сам леген.

ПАЈА

Леген.

ЈУЛКА

Јест. Леген.

ПАЈА

(За се испушавајући практикантски цигару)

Не знам шта ми је. Познат сам као дрзак човек, али пред њом се увек сплетем. Као тако рећи пиле у кучинама.

(Гласно)

Сад ће капљати у леген.

ЈУЛКА

Јест, у леген.

ПАЈА

А јесте ли – тај леген овде купили?

ЈУЛКА

Нисмо. Остао нам је од наше бабе.

ПАЈА

Па, то је тако рећи антика, стари-леген?

ЈУЛКА

Јест, стари леген.

ПАЈА

(За се)

Никако да се одмакнемо од легена.

(Гласно)

У опште — сад легени излазе из моде!

(За се)

Опет леген!

ЈУЛКА

Излазе.

Пауза забуне.

ПАЈА

(Певуши нешто у басу. На мах се сети нечега Живо:)

Јест! Довече ћете кувати суве шљиве.

ЈУЛКА

Од куд ви то знате?

ПАЈА

Па вашег оца боле стомак, а шљиве су добре...

ЈУЛКА

Добре су за стомак.

ПАЈА

А једете ли ви шљиве?

ЈУЛКА

Па – једем.

ПАЈА

А једе ли радо ваш отац шљиве?

ЈУЛКА

Једе и он.

ПАЈА

А једе ли шљиве ваша мајка?

ЈУЛКА

Па, једе и мајка, по неки пут.

(Гледа у леген)

ПАЈА

(За се)

Нема више нико да једе. – Ха, знам!

(Гласно)

А једе ли ваш брат шљиве?

ЈУЛКА

(Мало зачуђено. Смешећи се)

Па, немам брата .

ПАЈА

А кад би га имали да л' би јео шљиве?

ЈУЛКА

Не знам.

ПАЈА

(За се)

Баш не удем да је забављам.

ЈУЛКА

(Гледајући у леген за се)

Сва сам збуњена.

Пауза

ПАЈА

(На једном сети се да је тргне, па пружајући прст на њу шушљетне кроз зубе, као деца кад се плаше)

Чврк!

ЈУЛКА

(Тргне се)

Јух! Ал' сам се уплашила!

ПАЈА

Хе, хе, хе! Шалио сам се! Били сте тако замишљени, па рекох да вас тргнем из мисли.

(За се)

Сигурно је о мени мислила.

(Гласно)

Шта сте, тако рећи, мислили овог момента?

ЈУЛКА

Бројала сам капље, што падају у леген.

ПАЈА

Капље? –

(За се)

Е, не треба ми гора капља!

(Гласно)

Па, колико сте избројали капљица, што су пале у леген?

ЈУЛКА

Па, пале су четири капље у леген.

ПАЈА

А да ли је која мимо легена?

ЈУЛКА

Није. Све су пале у леген.

ПАЈА

Баш све у леген! –

(За се)

Опет се закачисмо за леген!

IV ПОЈАВА

Пређашњи. Перса

ПЕРСА

(Ступи с десна. Тргне се

(За се)

Гле! Тај је још ту! –

(Гласно)

Јуло! Оди чедо!

(Врати се десно)

ЈУЛКА

Ево, одмах!

(У поласку за се)

Кад би ме он запресио!

(Гласно)

Извините!

(Оде десно)

ПАЈА

(Мислећи да је нешто тачно француски казао, клањајући се)

Перту! –

(Остане сам)

Ја, опет сâм! – Ама, што ме избегавају! Има ту неки враг. То је она Маца све замесила. Она сваки час шапуће са оним апотекарком Тифтиком. Хтела би да ми запуши уши Тифтиком, да не чујем Јулине уздахе! Ама умем ја њој такорећи, да окренем леђа, па да запросим Јулу. Оно нико и не зна за моје одношаје, тако рећи с Мацом. Кријемо ми то. Ја то онако више због протекције. Маца је zgodна за протекцију, а ја чудо што волем протекцију. Оно истина она протежира и себе, да је узмем за жену! – А ја нећу то! Удовица је, а ја не волим младицу без вела, венца и новаца! – Што се тиче новца Маца има нешто мало, то је тек онако за депарац! Ама само да мене врате у службу, све би лако! Знам шта ћу, даћу оставку у певачкоме друштву, па ће председник сам да одјуре министру у Београд, да ме врати у службу, да му само тако рећи не пропадне хор! Море, протекција на све стране! – Не зову мене дабе "протекција" – Протекција јакако! Дрма протекција!

(Тргне се)

Ама, ови тако рећи и не зарезују госта!

V ПОЈАВА

Пређашњи. Мојсило и Сотир (Улазе средином)

МОЈСИЛО

(Улазећи)

Ево, газда. Ту прокисава!

(Покаже. У исти мах смотри Пају. За се)

Гле овај није отишао!

СОТИР

(Шајак панталоне, горе мала антерија, дебео ланац око врата, трамболос, шубара на глави, капут од шајака, говори пиротски)
 Берем да је малкачко по там, у ћошенце. Веће у среди сред собу!

МОЈСИЛО

Па сад да оправите.

СОТИР

Кој ће саг да га курдисује! Какој си је, такој си је. Нек си седи дор не мине ћиша.

МОЈСИЛО

Па кад пређе киша, онда следствено неће ни прокисавати.

СОТИР

Па за тој викам, да гу не оправљамо до другу ћишу.

МОЈСИЛО

Јок, јок! Мора да се оправи.

ПАЈА

А како то да прокисне?

МОЈСИЛО

(Мало набусито)

Па сломијена ћерамида, брате!

СОТИР

Море фрљаду се деца на чандије, на искочила лоша работа.

ПАЈА

Па, несташна деца, шта ћете!

СОТИР

Толко.

МОЈСИЛО

(Сотиру)

Мет'ли смо и леген.

СОТИР

Да уфатите ћишницу? Ако – ако. Убава је заради прање и мијење.

МОЈСИЛО

Ама, није брате да уфатимо, него да ми се не прави бара по соби; доћи ће ми гости.

ПАЈА

Какви гости?

(За се)

Дакле ипак неког очекују.

МОЈСИЛО

(За се)

Ето, измаче ми се!

(Гласно)

Тако само кажем, могу доћи гости.

СОТИР

Ич не бери бригу. Нек си капа, што мари. Ти сал сербез уживај!

МОЈСИЛО

Како да уживам! Кажи, брате, момку да промени ћерамиду, па готов посао.

ПАЈА

(За се)

Чекаћу, да видим ко ће доћи?

СОТИР

Саг по овуј ћишу да се качи на чандије? – Не бива. Нека гу, нека си капа, још лечке ће да капне, па стига.

ТИФТИК

(С поља куца на вратима)

МОЈСИЛО

Ама, брате, шта те кошта једна ћерамида? Две три паре! Чудо Боже!

СОТИР

Ама, неје заради паре. Сас ћенефа ћу скинем едно ћерамидче, па убавачка работа. У ћенеф нек ћисне – што мари!

ТИФТИК

(С поља понова куца)

ПАЈА

Неко куца!

МОЈСИЛО

(За се)

То је апотекар! Шта ћу сад? – Овај још седи! –

(Гласно)

Учинило вам се – Нико, брате, не куца!

СОТИР

Чукало је... чукало.

ТИФТИК

(С поља јаче куца)

ПАЈА

Ето, опет!

МОЈСИЛО

(Забашурује)

Није, није. Биће да је то пљусак!

ПАЈА

Та какав пљусак!

(Приђе вратима и отвори их. Угледа Тифтика)

О, извол'те!

ТИФТИК

(Стоји на вратима. У рукама пакетићи апотекарски. У црном је оделу, коса зализана – умашћена. Лице му плачевно, сметено се понаша)

VI ПОЈАВА

Пређашњи. Тифтик, па Перса.

ТИФТИК

(Клања се)
Извините... овај... ја

МОЈСИЛО

О, изволте, молим вас!... Седите!...
(Паји који је приш'о да затвори средња врата)
А зар ћете ви да идете?

ПАЈА

О, нећу, Боже сачувај! Ја устао само да отворим господину врата.

(Затвара врата на средини)

ПЕРСА

(Уђе с десна)
О, господин Славко! Извол'те, седите!
(Смотри лавор. За се)
Ју, леген! –
(Узме леген, а на то исто место метне столицу. Гласно)
Седите господин' Славко!
(Однесе леген десно у кујну)

ТИФТИК

(Седне на столицу где капље)

Хвала – овај – лепо!

(За се)

Од куд овај Паја, овде! Сад не смем ништа почињати. Не смем дати ни ове презенте.

МОЈСИЛО

Како је господин' Славко? Ето, и господин Паја свратио. Седи већ поодавно – па баш отојч хтео да иде...

ПАЈА

(За се)

Отићи ће, ако вам не треба!

(Гласно)

Случајно сам свратио, тако рећи због овога пљуска. А од куд ви?

ТИФТИК

Па, овај – ја...

МОЈСИЛО

И ви ваљда, због пљуска?

ТИФТИК

Јесте, овај, због кише.

(Тргне се)

Овај! –

(За се)

Као да ми нешто капну на главу?

(Хоће да пипне, па тргне руку натраг – учини му се да није у реду)

СОТИР

Топрв саг врну ћиша, а требаше да је то пре.

МОЈСИЛО

(Тихо Сотиру)

Ама, да сте, газда, часком наредили, да се оправи ћерамида.

СОТИР

Божке, погле га саг па што збори? Нел' ти викам, сал дор мене
 ниша па ће гу оправимо. Зар тој да је нека мука!
(Прави цигару, пуши)

ПАЈА

Како ви, госпон' Славко?

ТИФТИК

(Мислећи да га Мојсило пита, одговара Мојсилу)
 Љубим руке, овај – хвала!

ПАЈА

Ја вас питам.

ТИФТИК

Пардон! – Хвала. – А како ви?

ПАЈА

Ја – к'о књаз! – Седим к'о човек без занимања.

ПЕРСА

(На те речи враћа се десно из кујне)
 А ви што се не жените, па да имате занимање! Хе, хе, хе!

ТИФТИК

Дабоме, овај –

МОЈСИЛО

(За се)

Е, и то је сад баш паметно било! Све којешта од моје жене.

ПАЈА

(Перси)

Па, женићу се – има времена. После, знате да сам једном по-
 кушавао, па –

ПЕРСА

Знам. Просили сте Анку Тошину. Истина, што се то поквари?

ПАЈА

Па због мираза.

МОЈСИЛО

(Вади бурмутицу, шмрче)

Па они су бар богати?

СОТИР

А и туј ће му је афтос – пијос работа.

ТИФТИК

(За се)

Опет ми нешто капну!

(Исте радње ко и пре)

ПАЈА

Па знате како је. Девојчин отац давао ми је у мираз горњи спрат своје куће, а себи је задржао доњи.

СОТИР

Па? –

ПАЈА

Па, било је све добро. Кад пред прстеновање, он ми, тако рећи, изјави: да ће да руши доњи спрат, и пита ме: "шта мислим ја да радим с горњим?"

ПЕРСА

Па шта сте урадили?

ПАЈА

Па пошто сам видео, да нећу моћи да останем у ваздуху, покварио сам прошевину.

МОЈСИЛО

Хе, хе, хе! И то да чујем!

(Кине)

Пши – ха!

ТИФТИК

(За се)

Опет ми капну. Не знам да ли је то од Мојсиловог кијања или нешто капље одозго?

СОТИР

И тај ти је Тоша чукнут с Матејевачку чарапу!

ПАЈА

(Скалира)

А – а – а – а! –

СВИ

(Погледају га зачуђено)

СОТИР

(Прекрсти се, за се)

Исполај на Господа, и овај је па почукнут.

ПАЈА

(Мојсилу)

А, да, поздравила вас госпа Маца.

МОЈСИЛО

(Збуњено)

Фала – фала!

ПЕРСА

(Погледа Мојсила)

Што те поздравила?

МОЈСИЛО

Из учтивости, ваљда... не знам.

ПАЈА

Каже ми: Поздравите господин' Мојсила!

МОЈСИЛО

Ако ће, брате, ако ће!

VII ПОЈАВА

Пређашњи. Јулка

ЈУЛКА

(Долази с десна. Носи послужавник са слатким. Приђе прво Тифтику)

Извол'те.

ТИФТИК

Овај –

(Узме кашичицу – окрене у руци, па остави)

Нећу – овај...

ПЕРСА

(Иронично, али тихо Мојсилу)

Честитамо на поздравље.

МОЈСИЛО

(Тихо)

Ама, какво поздравље?

ПЕРСА

(Оштро, али тихо)

Ћути!

ЈУЛКА

(Тифтику)

Што не узмете? Од лубеница је. Узмите!

ТИФТИК

Хвала, овај – не марим за лубенице –

МОЈСИЛО

Па, донеси од руже.

ТИФТИК

Немојте, овај – нећу! Не марим!..

(За се)

Једва се извиних.

ЈУЛКА

(Служи Сотира)

Извол'те!

СОТИР

(Узме цело шафољче па куса)

Много ће ни бидне. Не прилега тој за стомака ми.

(Куса)

ЈУЛКА

(Уздржава смеј. За се)

Овај ће све да поједе.

ТИФТИК

(За се)

Простак!

ЈУЛКА

(Сотиру)

Извол'те и воде.

СОТИР

Нека гу – нека! И овој је убаво.

ПЕРСА

(Тихо Мојсилу)

И овај је твој газда неки глупак. Поједе све слатко.

МОЈСИЛО

(Гласно)

А што мој, кад је и твој

(Јаче)

газда!

СОТИР

(Мојсилу)

Мен ли ме питујеш нешто?

ПЕРСА

Није, није!

ПАЈА

(Који је дотле нестриљиво гледао у слатко)

Госпођице Јуло, молим за чашу воде!

(За се)

Иначе не би на мене никако дошао ред, а здраво волим слатко од лубеница.

ЈУЛКА

(У неприлици)

Молим вас, газда, за шафољче.

СОТИР

Ово ли? – Узми си – узми! Исполај на господа те ме курталисува. По слатко је оди мед. Ће ме подфати у стомака такој нешто — Да не дава Бог!...

ТИФТИК

(За се)

Опет ми нешто кануло.

(Погледа крадом горе)

ПАЈА

(Служе се. Захвати кашичицом, подметне чашу с водом, да слатко не капне доле. Послужи се. Пије воду и у остатак баци кашичицу којом се послужио. Бркне по џеповима, па пошто нема мараме, убрише уста крајем машини)

Од куд, тако рећи, оволики гости?

ЈУЛКА

(У забуну)

Не знам. Случајно!

(Оде десно)

ТИФТИК

(За се)

Сад знам шта је – овај. Прокисава. А то овај није у реду да им кажем. Трпићу.

(Трга се кад год му капне)

ПЕРСА

(Тихо Мојсилу)

Требало би некако да измислиш, да остане господин Славко сам са Јулом. Кад већ оћеш апотекара, а после, видиш има и некакав презент.

МОЈСИЛО

(Тихо Перси)

Сад ја да измислим! А што ти не измислиш кад умеш да ми измишљаш неке Маце. –

ПЕРСА

(Тихо)

Ћути! –

ТИФТИК

(За се)

Нека капље, трпићу! – Ама што ови не одлазе?

(Мешкољи се)

МОЈСИЛО

(Као да се сетио нечега. Дрекне)

Ха!

СВИ

(Тргну се)

Шта је?!

МОЈСИЛО

Ништа – ништа није!

(За се)

Куд да се раздерем!

СОТИР

Не л' дрекну, зор уфати!

МОЈСИЛО

Штуцнуо сам брате, штуцнуо!

СОТИР

Такој штуцање има ли га међу свет? О, Божке!

ТИФТИК

(Који се уплашио на Мојсилов узвик, хтео је много да каже, па изусту само)

Овај!...

МОЈСИЛО

(Перси тихо)

Сетио сам се како ћу их одвојити одавде.

ПЕРСА

(Тихо)

Како?

МОЈСИЛО

Видећеш.

(Гласно)

Газда Сотире и ви, господине Пајо, хајте часком на таван, да оправимо ону – већ знате.

СОТИР

Ама куд са д'искачамо по овуј ћиша!? Ама си џимпир, већ е нема!

(Устаје)

ПАЈА

Па, можемо тако рећи, зашто не!

(Устане)

МОЈСИЛО

(Тврди пазар)

Ако баш нећете, не морате брате; ја к'о велим.

ПАЈА

'Оћемо молим вас, што да нећемо!

(На страну)

Бар ћу на тавану испитати Мојсила шта онако о мени мисли...

(Излази средином)

СОТИР

Куд саг баш штом седамо...

(Излази средином)

МОЈСИЛО

Мора да се одклони опасност!

(Излази средином)

ПЕРСА

Седите г. Славко, ја да видим нешто у кујни.

(Одлазећи за се)

Да пошљем Јулу.

(Оде)

VIII ПОЈАВА

Тифтик, па Јулка

ТИФТИК

(Сам, пипа се)

Сав сам мокар! – Све ми се, овај, слива за врат! – Како би било да се измакнем? – Не – нећу! – Онда би се видело зашто сам се измакао, па би ми се смејали и, овај, то би их компромитовало! – Нећу!... Трпићу... Него куд баш данас да удари киша? Данас кад сам дошао да гледам девојку. Окром, шале, овај, Јулка је лепа девојка. Она удовица има добар "густ". Окупила ме, овај, за Јулку. Окупила! По пет-шест пута дневно дође у апотеку да купи "прашак за буве" или "маст од живе" само да ми о Јулки говори.

(Капне му. Гледа у таваницу)

Капљи! Капљи! Трпићу... Јест. Маца ми је говорила, а и девојка има добар мираз, а то је, овај, главно. – Ја је, овај већ волим – Бога ми је већ, овај, волим! – А што Маца наваљује, има дупли рачун, од мене поклон и не губи Пају, свога бесплатног кирај-

цију. А он, овај, често овде долази и то овај, сигурно због Јуле!
Па се Маца боји да не остане дупла удовица.

(Јулка наилази с десна)

А, ево госпођице Јулке! –

(Намешта се на столици)

ЈУЛКА

(Дође с десна)

А, ви сте сами господин Славко?!

ТИФТИК

(Укочи се на месту)

Јест, овај, сâм сам.

ЈУЛКА

(Седне)

А где су они?

ТИФТИК

Отишли су, овај, на таван...

(Тргне се. Капнуло му. За се чисто трпећи)

Капљи! Капљи! –

(Пође руком да обрише, па се тргне)

– Јест, овај, на таван...

ЈУЛКА

Та, ово гадно време, па –

ТИФТИК

Јесте, гадно је, овај. –

(Храбро, не мичући се с места)

Извол'те! Донео сам вам ово.

(Да јој завежљај)

Узмите, овај...

ЈУЛКА

Хвала. А шта је то?

ТИФТИК

Свашта, овај – доктора Лемана помада за лице, тегла један динар. После, прашак против знојења ногу, сачува обућу – врло нешкодљив – цена шест гроша — Сапун доктора Шпицера комад три и по гроша, освежује лице, руке и тело и... све овај... Па после и прашак за живину да не угине, здраво добро средство за живину. 25 комада шест гроша...

ЈУЛКА

Па што сте све то донели?

ТИФТИК

За вас, овај... Има ту и Одонтол за испирање уста, шест гроша...

ЈУЛКА

Па док дође отац он ће вам платити...

ТИФТИК

Којешта, овај... То сам ја вама на "презент" донео.

ЈУЛКА

А ја опет питам, због цене што напомињете –

ТИФТИК

Овај – то ја само онако кажем.

(На страну)

Проклета навика.

(Гласно)

После, ту има и тако звани "Коран", најбоље, овај, средство за бојадисање косе, број: један, два и три, са упутством – пет динара.

ЈУЛКА

Ја не мећем ништа на косу. Мајка меће кану. Нисте требали да се трошите...

ТИФТИК

Ја то, овај, из апотеке, кад имам "аусганг".

(Тргне се, за се)

Капље! – Ако! Капљи! Капљи!

(Убрише руком главу)

ЈУЛКА

(Уздржава смеј)

Ви сте канда мокри?

ТИФТИК

Нисам. То јест, овај – ознојио сам се! –

(За се)

Нема смисла да јој кажем да прокисава.

ЈУЛКА

Та ви седите ту баш где капље! Ха, ха, ха!

ТИФТИК

А зар капље?

(Устане)

Вид'те молим вас – овај.

ЈУЛКА

Прокисава... За то је отац и отишао на таван.

ТИФТИК

Е, извините што сам вас слагао да сам се ознојио. То је, овај, од акве-дестилате.

ЈУЛКА

Та, то је од кишнице!

IX ПОЈАВА

Пређашњи. Перса (Дође с десна)

ПЕРСА

Хе, разговарате ли? Разговарате. Ако, ако...

ЈУЛКА

Да видите мајка, шта сам добила од господина! Ваздан неке ме-
дацине.

ПЕРСА

Е, да!

ТИФТИК

Овај – то јест, за улепшавање лица!

(За се)

Ово сам баш глупо казао. К'о да она није и тако лепа. –

ЈУЛКА

Ја идем да оставим ово, и да донесем каву.

(Оде десно)

ПЕРСА

(Ћути и гледа Тифтика)

ТИФТИК

(Ћути и гледа Персу)

ПЕРСА

Па, како велите? Допада ли вам се наша Јулка?

ТИФТИК

(Сав блажен)

Па – хе, хе! Овај... како ми се не би допала? – А баш и госпа Маца
о њој и Бог зна како... овај... и не знам зашто.

ПЕРСА

И о вама она тако: фали, фали! Па баш каже мој Мојсило, да свршимо ту ствар, момак је вредан, каже, па –

ТИФТИК

(Хтео би много да каже)

О – овај!...

X ПОЈАВА

Пређашњи. Кузман, па Јулка

КУЗМАН

(Нагло упадне. Има герок војничке панталоне и чизме. Око врата место крагне "гаслук". Штапом мало – мало па дефилије пошто претходно пљује у шаку)

Где је Мојсило?

ПЕРСА

На тавану.

КУЗМАН

Како?

ПЕРСА

На тавану. А шта ће вам пријатељ, Кузмане?

КУЗМАН

Нешто важно! – Иде ли се овуда на таван.

(Пође десно)

ПЕРСА

Та, чекајте! Сад ће сићи.

ЈУЛКА

(Појави се с десна са кафама)

КУЗМАН

Немам кад!

(Појури десно удари на Јулкин послужавник и претури шољице)

ЈУЛКА

Јух!

ПЕРСА

За Бога!

ТИФТИК

(Као горе)

Овај...

КУЗМАН

(Брише панталоне)

Од куд ти опет, са тим шољама! Шта не пазиш!?

ЈУЛКА

Па, ја нисам крива!

(Скупи шољице и врати се десно)

ХИ ПОЈАВА

Кузман. Перса. Тифтик, без Јуле.

ПЕРСА

(Кузману)

Неће оставити "флеке", ми је мешамо с јечмом. Ама, шта је то тако важно? Да га нису вратили у дејствителну службу?

КУЗМАН

Море, каква дејствителна служба! Нешто са свим ново.

ТИФТИК

Онда, да, овај, кажемо "драгичка?"

КУЗМАН

(Тифтику)

Не говори!

ПЕРСА

Ново! А шта то?

КУЗМАН

(Шета)

Сео човек, па лупао главу, па лепо измислио да се разговара са духовима. Ето ти!

ПЕРСА

Јух, анатема га убила! А ко то?

КУЗМАН

Ко је, да је, тек је измислио.

ПЕРСА

Па јесу ли га затворили?

КУЗМАН

А што да га затворе?

ПЕРСА

Па како су затворили Цану врачару?

ТИФТИК

Јест – овај. –

КУЗМАН

(Тифтику)

Не говори! –

(Перси)

Море, овај не врача. Лепо седи и разговара. После, то може сваки.

ТИФТИК

Сваки? А како то, овај?

КУЗМАН

Не говори!– То јест – видећете, удесио сам ја већ ствар. Узбунио сам целу чаршију од јутрос. Већ смо и пробали са асталчетом.

ПЕРСА

Са асталчетом?

КУЗМАН

Таквим лепим – Округлим, на три ноге. Сви из кафане већ су поручили асталчиће. Мајстор Венцл узео још три момка, па ништа друго не ради већ прави само асталчиће.

ПЕРСА

Па, шта ће им асталчићи?

КУЗМАН

Па зар ти нисам казао?

ТИФТИК

Нисте, овај!

КУЗМАН

(Тифтику)

Не говори!

(Перси)

Да држе, брате. Седну па држе, а асталче се само покреће и све погађа. Чек, сад ће мајстор Венцл донети овамо асталче. Видећете.

ТИФТИК

Па, баш се, овај, креће?!

КУЗМАН

Па креће се, брате! Мора да се креће!

ТИФТИК

(Чуди се)

Вид'те молим вас, овај...

ПЕРСА

Ама баш се креће?

КУЗМАН

Па, креће се, кад ти кажем! Дабоме да се креће!

ПЕРСА

О, буди Бог с' нама! То није на добро!

КУЗМАН

Ето ти сад, није на добро! – Море држе асталчиће по целој свету. Те неки бискупи, неки Аксакови, неки Толстоји, Гледстони, Гордони и – шта ти ја знам!

ПЕРСА

Што држи "које-ко" нек држи, ама што ми да држимо?

КУЗМАН

Није то "које-ко", него то су главе. Па кад држе они, можемо и ми. Дабоме.

ВЕНЦЈ

(С поља)

Ох, језас! Ово хер Гузман иди сер шнел – не може да га стигним

ТИФТИК

Ко је то, овај? –

КУЗМАН

Ха, то је мајстор Струготина!

(Отвара врата на средини)

Овамо! Овамо. –

XII ПОЈАВА

Пређашњи. Венцл и Гане.

ВЕНЦЛ

(У столарском оделу. Носи асталче.)

Ево асталчић.

КУЗМАН

(Узима асталчић)

Дај, дај! –

(Намешта асталче поред левог миндерлука)

Е, сад ћете видети.

ГАНЕ

Ама, молим те, мајсторе, ајде! Не грешу душу!

КУЗМАН

(Гану)

А шта ћеш ти, брате?

ГАНЕ

Па, умрло ми дете, па –

ПЕРСА

Зар од оних близнака? Еј, газда Гане! – А које? Пера или Паја?

ГАНЕ

То је мука, што не знам. Наличили су сасвим једно на друго, па сад жалим обоје.

ПЕРСА

Еј, јадни човече! – Па сад?

ГАНЕ

Па, молим мајстора да начини сандук, а он виче да нема кад.

ВЕНЦЛ

Но – ја. Кат немам ове време. Идиш кот андере тишлер. – Со ист!

ГАНЕ

Ишао сам, брате, па не раде људи тај посао.

ВЕНЦЛ

Абер, донет, ветер нох а мал! Кат не очеш да разумела. – Имам још драјсиг асталчич цу махен – да направио! Алзо! –

КУЗМАН

(Гану)

Чекај брате, да пробамо прво ово асталче. Биће времена и за сандук.

ВЕНЦЛ

Но, ја.

ГАНЕ

А шта да пробате?

КУЗМАН

Да разговарамо са мртвима.

ГАНЕ

Истина, а зар може?

ВЕНЦЛ

Натурлих да моше! Варт а бисл, почкај!

ТИФТИК

Дабоме овај.

(Намешта столице око асталчета)

ГАНЕ

(За се)

Бар могу дознати, које ми је дете умрло.

ПЕРСА

О, госпoде Боже, и то чудо да видим!

КУЗМАН

Е, деде, седите!
(*Седају*)

ВЕНЦЛ

(*Стоји*)
Ја будем гледала. Хаб кајне цајт за седиш.

КУЗМАН

Метните руке, сасвим овлаж, не треба да се притискује.

ПЕРСА

(*За се*)
Ал' ми лупа срце! Анатема ти и асталче Кузмана.

ТИФТИК

Па, што се, овај, не миче?

КУЗМАН

Причкајте, не иде то тако! Мора да се загреје!

ВЕНЦЛ

Муе ме вартен! Но, ја.

ТИФТИК

А да то почем не прсне!

КУЗМАН

Ама, шта да прсне? Миче се брате, загреје се па се миче.

ТИФТИК

(*За се*)
Чудновата прошевина! Дошао сам, да просим девојку, а утра-
пили ми овај, асталче!

ПЕРСА

(*Уплашено*)
Мени се чини да се већ миче! Господе Боже све ми нешто зуји!

КУЗМАН

Бога ми, 'оће то! Зуји пријо, зуји! Утрну руке; то мора да буде. Ти ћеш пријо још да будеш добар медиум.

ПЕРСА

Немој да се шалиш, пријатељу. Немој ништа да будем. Ако баш мора ко из наше куће ено ти Мојсила.

КУЗМАН

Не знаш ти то.

ВЕНЦЛ

Абер гнедиге госпа, сашто није чутио? Ниху реден! Тишл се, алзо, сакланти само. По ја!

ПЕРСА

Јух, ја црница да се дигнем!

КУЗМАН

А, сад не смеш! Ни пошто, пријо! Аја!

ТИФТИК

Па, што се не миче?

КУЗМАН

Не говори! Шта си окупио, к'о да ти је сабља за вратом!

ВЕНЦЛ

Ниху реден!

КУЗМАН

Не говори! –

ТИФТИК

(За се)

Бар да и она држи, него овако сам!

(Гласно)

Овај... да не треба ту још која женска? Много нас је мушких?

КУЗМАН

Бога ми, право кажете. Да нам је још једна женска.

ТИФТИК

Како би било госпођица –

XIII ПОЈАВА

пређашњи. Маца (Уђе средином)

МАЦА

(Живо говори. Дође с кишобраном)
Добар дан! Како сте? – Шта радите?

ПЕРСА

(Хоће да устане)
Ето, фала Богу!
(На страну)
Баш није морала да дође!

КУЗМАН

(Задржи Персу. Виче)
Пест!

СВИ

(Прихвате)
Пест!

МАЦА

(Запрепашћено)
Јух! А шта вам је?

СВИ

Пест!

МАЦА

(Као горе)

Господе Боже! Ју, да се прекрстим, црница!

(Крсти се)

СВИ

Пест!

КУЗМАН

Ћугите, за Бога!

МАЦА

Ју! Што да ћутим? И од куд ви да ми забрањујете?

КУЗМАН

Море ћутите, док вам лепо говорим!

ТИФТИК

Ћутите, овај...

МАЦА

Зар и ви. Па ја сам због вас и дошла да говорим!

ТИФТИК

Јес овај, проводац...

КУЗМАН

(Пресече га)

Не говори!

ВЕНЦЛ

(Бесно)

Штил! На хер гот, дас хама још не видео! – Шпил! –

ТИФТИК

Ћугите, кад призивамо духове!

МАЦА

(Уплашено, узмичући)

Какве духове?

ТИФТИК

Покојне... Са оног света! –

МАЦА

Са оног света! Јаој, мени! –

(Појури напоље и судари се са Мојсилом)

Јух!

XIV ПОЈАВА

Пређашњи. Мојсило (Средином)

МОЈСИЛО

(Наиђе средином, прашљив и каљав по коленима и леђима. Судари се са Мацом)

Та шта не пазите! Писам ја украо моје жуљеве!

СВИ

Песет!

МОЈСИЛО

Ама шта пет! И коме ви пет! Згазила ме и сад пет!

ПЕРСА

Згазила те? –

(На страну)

Још и то!

ВЕНЦЛ

Ум готес вилен, на то-ово-спектакл, не јавиш се духовник! Не јавиш ништа, нике!

КУЗМАН

'Оћете ли ви, брате, да ћутите, или нећете! – Сад ћу треснути и асталче и духове, па их дозивајте сами! – И ја луд што се млатим, што дозивам...

МОЈСИЈО

Ама ког ће да дозовеш? И шта си ми на прилику ове дозвоа?

ПЕРСА

Ћути! Ти мораш свуд да се покажеш! Дозивамо духове. Простаче!

МОЈСИЈО

Духове? Какве духове? Ето пуна кућа репатих духова.

ТИФТИК

(За се)

У ове су већ овај, ушли неки духови!

ГАНЕ

Молим вас мир! – Питајте, брате, за моје дете!

КУЗМАН

Не говори!

МАЦА

(За се)

Ју! И овај је овде! У кући му мртавац, он засео овде!

МОЈСИЈО

Па, докле ћете да седите ту?

КУЗМАН

Док не почне да се миче.

МОЈСИЈО

Ко?

ПЕРСА

Па асталче.

МОЈСИЛО

Па, гурните га па свршен посао.

КУЗМАН

Море, сам ће да се миче.

МОЈСИЛО

Слабо Бога ми да ће да се миче.

КУЗМАН

Ама, загреје се, па се миче. Дођу духови. Питаш их – одговарају...

МАЦА

Ју! Па да сте донели још коју столицу, нек имају људи, то јест господа духови где да седну.

КУЗМАН

Седите ви, брате, па ћутите! Седи и ти Мојсילו! – Седите па ћутите! –

ТИФТИК

Јест – овај!

ВЕНЦЛ

Руиг а мал!

МОЈСИЛО

Ајд, да видимо и то чудо.
(*Седа са Мацом на миндерлук десно*)

СВИ

(*Ћуте – Пауза*)

МАЦА

(*Тихо Мојсилу*)
А што сте тако прашљиви?

МОЈСИЛО

(Тихо Маџи)

Био сам на тавану. Прокисавало, па смо намештали ћерамиду.
Море, добро те не падо' у кречану, кад сам силазио.

МАЦА

(Тихо)

И та ваша кречана, баш под таванским вратима.

МОЈСИЛО

(Тихо)

Е, па тако се затекла.

ПЕРСА

(Посматра Мојсила и Маџу. За се)

Шта ли она намигуша шурује с мојим мужем?

(Гласно и оштро)

Ћути, Мојсило! –

МОЈСИЛО

Ја и не говорим!

ПЕРСА

Чујем ја добро.

СВИ

Пест! –

МАЦА

(За се)

Да ми је знати шта су свршили. Задржа ме овај пљусак.

(Тихо Мојсилу)

Како је било? Допада ли му се девојка? А?

МОЈСИЛО

(Тихо)

Сигурно му се допада.

МАЦА

(Тихо)

Е, што ја испроводацирам то Бога ми ваља.

(За се)

Сад сам сигурна за Пају.

(Мојсилу тихо)

А волите ли да вам буде зег.

МОЈСИЛО

(Заборави се, па јаче каже)

Волим. Још како волим!

ПЕРСА

(Која дотле једнако посматра Мојсила и Мацу, кад чује ово скочи али руке не диже са сточића)

Шта ти волиш? И ког ти волиш? Је ли?

КУЗМАН

(Лактом је присиљава да седне)

Море, седи прије с миром, немој да квараш сеансу!

МОЈСИЛО

Не волим, брате, не волим ништа!

ПЕРСА

(Седајући и угушујући љутипу)

Пријатељ Кузмане, ви рекосте да треба још једна женска. Па нека седне и госпа Маца?

КУЗМАН

Јест, истина. Седите и ви госпођо!

МАЦА

Нећу! Ју, ју! – Нећу – нећу!

ТИФГИК

Седите, овај, зашто не седнете?

ВЕНЦИ

Сецен зи сих, ту – овде! Ниху цу фирхтен!

МОЈСИЛО

Па, седните!

ПЕРСА

(Иронично)

Седите, кад каже и Мојсילו!

МАЦА

(Седа до Персе на миндерлук, прско од Тифтика)

Мене је стра! Ју, баш нисам требала!...

СВИ

(Се помичу и намештају, али руке не дижу са асталчета)

МАЦА

Па, сад нас је много! Да ја устанем?

ПЕРСА

(Једва дочека то)

Нека. Ја ћу устати!

(Устане, приђе Мојсилу и седа до њега – тихо)

Је ли ти? Шта шапућеш са оном удовицом?

МОЈСИЛО

(Тихо)

Ништа. О ћерамидама.

ПЕРСА

(Тихо)

А о чему још?

МОЈСИЛО

(Тихо)

О кречани. Кажем: како у мало не падох у кречану.

ПЕРСА

(Тихо)

А шта оно волиш? – А?

МОЈСИЛО

(Тихо)

Апотекара, брате, фластера, то јест – Тифтика! Пита жена: волим ли да ми буде зет? Кажем: волим. То је све!

ПЕРСА

(Тихо)

Па то нисте морали шапутати?

МОЈСИЛО

(Тихо)

Нисмо.

ПЕРСА

(Тихо)

Па што сте шапутали?

МОЈСИЛО

За то што вичете кад говоримо гласно.

КУЗМАН

(Згазио га Тифтик на жуљ)

Јао!

СВИ

(Преплашено устану, али не дижу руке са асталчета)

КУЗМАН

Ко се то гази? Пазите брате! Имам жуљеве!

СВИ

(Опет седну, лакнуло им)

ТИФТИК

(За се)

А ја мислио да је то Мацина нога.

МОЈСИЛО

(Тихо Перси)

И Паја тражио Јулкину руку.

ПЕРСА

(Тихо)

Е, а кад то?

МОЈСИЛО

(Тихо)

Сад на тавану.

ПЕРСА

(Тихо)

Па шта си му казао?

МОЈСИЛО

*(Тихо)*Казао сам му: да придржи ћерамиду. Забашурио сам говор па –
утекао с тавана.

ПЕРСА

(Тихо)

Ради како знаш, ал' за мене је он боља прилика од Тифтика.

МОЈСИЛО

Како за тебе?...

ТИФТИК

Што се не миче?

КУЗМАН

(Њему)

Не говори! --

(Свима)

Да ми нико не говори! 'Оћу да чујем муву кад пролети!

ГАНЕ

Ама, брате, дете ми је --

КУЗМАН

Опет он!

ВЕНЦЛ

Шпил! Круцификс -- сапролот! Твој дете је тот -- мртве, кан а пиел вартн!

МАЦА

Све ме нешто штреца у прстима!

ТИФТИК

Штреца -- овај?

КУЗМАН

Оће то, оће!

ПЕРСА

(Мојсилу -- наставља нему препирку)

Не пребацуј ти мени! Не забашуруј ми, што те она намигуша згазила кад си ушао? Шта то треба да значи?

МОЈСИЛО

Ништа! -- Ништа не значи! -- Случајно...

КУЗМАН

Аха! Сад ће да се миче!

(Пита астал)

Јеси ли ту, добри душе? Ако си ту, а ти лупни ногом.

Астал лупне један пут.

МАЦА

Ју, мене је стра!

КУЗМАН

Не говори!

ПЕРСА

Да не миче ко од шале?

КУЗМАН

Каква шала! – Миче се само! Мора да се миче!

ПЕРСА

(Крсти се)

О, буди Бог с нама!

МОЈСИЛО

Мичу га сами, па мора да се креће.

ТИФТИК

Овај, како сами. Није, овај, сами –

КУЗМАН

Не говори! – Сад да питамо: Ко је дошао!

(Пита нагнувши се асталу)

Добри душе! Молимо вас да нам кажете како се зовете? Ја ћу ређати азбуку, а ти лупни код почетног слова. –

(Говори)

Аз –? – Буки?

ВЕНЦЛ

Вас ис дас буки?

КУЗМАН

Вједи? – Глагољ?

(Асталче се покрене)

Је ли глагољ? – Да почем ниси погрешлио? Ако је глагољ лупни

два пута? –
(Асталче лупне два пут)
(Говори осталима)
 Дакле, прво је слово глагољ.

МАЦА

О, анатема га било!

ВЕНЦЛ

Вас је направиш, то мус знати сваки слово.

КУЗМАН

(Пита)
 Добри душе? Друго слово? –
(Ређа)
 Аз –? –
Асталче лупне
 Је ли аз?
(Асталче потврди)
 Дакле г – а –? – Га!

СВИ

Га – га – га –!

МОЈСИЛО

Па, то је нека гуска?

ВЕНЦЛ

Вас куска? – Кајне куска!

КУЗМАН

Треће слово, добри душе!
(Ређа)
 Аз –?– Буки?

ВЕНЦЛ

Шон видер буки?!

КУЗМАН

(Ређа)

Вједи?

(Асталче се крене)

– Је ли вједи? –

(Асталче потврди)

– Г-а-в – Гав-?

ТИФТИК

То је Гавра!

ГАНЕ

Ама тако се не зове ни једно моје дете.

КУЗМАН

Па не мора баш да буде ваше дете!

ГАНЕ

(Љутиго)

Па, ја сам због детета сео! Шта ме онда задржавате?

КУЗМАН

(Јетко)

’Оћеш ти, пријатељу, да ћутиш?

ГАНЕ

Како да ћутим?

ВЕНЦЛ

Шпил а мал! Сакрамент! Ферфлукте цајг!

ТИФТИК

Ћутите, овај...

КУЗМАН

(Љуће)

Оћеш ти брате, да ћутиш?

ГАНЕ

Ама, што да ћутим!

КУЗМАН

Онда напоље!

ГАНЕ

Ама –

КУЗМАН

Напоље!

ГАНЕ

(Устане)

Коме ти напоље?

КУЗМАН

Море, немој да дигнем руке да покварим сеансу, па ћеш да се проведеш к'о нико твој! – Напоље!

ВЕНЦЛ

Хинаус!

МАЦА

И ју! – Ја црница да се склоним! –

КУЗМАН

Не мичите се ви госпођо! –

(Гану)

Море излази напоље! Срам те било! Дошао си у туђу кућу да правиш комендију.

МОЈСИЛО

(Прекипело му)

Море, докле ће та комендија да траје?

ГАНЕ

Докле? Док овај јури по туђим кућама, на једну страну, а жена његова на другу...

КУЗМАН

Ничију жену немо' да вређаш! –

ГАНЕ

Шта немој! Тако је! – Срам те било!...
(Оде ?)

КУЗМАН

(Скочио је, али још држи руке на асталчету, к'о да су му прилепљене)
Ах – само да ми није сеансе!

XV ПОЈАВА

Пређашњи, без Ганета

ПЕРСА

Та, маните се пријатељу! – Какав је ко, то се само показује! –
(Погледа на Мацу)

МОЈСИЛО

Де, брате – свршавајте ту седницу!

ВЕНЦЛ

Ја, ја, – хер Гузман, дас ист хер Габријел!

МАЦА

Да, да – питајте!

ТИФТИК

Јест, овај...

КУЗМАН

(Седа – говори асталчету)

Извините добри душе. Кажите нам јел' се зове Гавра?

(Асталче потврди – Он осталима)

Гавра.

МАЦА

То је мој муж! Куку мени!

ТИФТИК

(Пита асталче)

Је л' овај, госпа Мацин Гавра?

(Асталче потврди)

МАЦА

Јаој, мени! Да бегам ја одавде! – Покојник је био грубијан. Имао је ружну нарав, за мало зашто шаком!

(Оне да устане)

КУЗМАН

(Задржи је)

Не! Не бојте се! Још да питамо: ко је од нас медијум, па доста за данас.

XVI ПОЈАВА

Пређашњи. Сотир.

СОТИР

(Још с поља виче, љутило)

Да ђаво носи и тебте и ту ћерамиду!

(Уђе сав прашњив, кречљив и каљав)

Зашто не затискате онуј кречану?

СВИ

П с с с т!

СОТИР

Мало фалеше врат да скршим!

СВИ

П с с с т!

СОТИР

Ама што се пискате саг па ви?

МОЈСИЛО

Ћути за Бога! Разговарамо се с мртвацима!

СОТИР

(Запрепашћено)

Како викаш? С мртваци! – Леле!

(Оће да побегне)

МОЈСИЛО

(Ухвати га)

Та не бој се! Седи овамо!

СОТИР

(Седајући бојажљиво)

Требаше да си несилазувашем с тавана.

ПЕРСА

(Међутим, пришла је Кузману и тихо му говори)

Дед, Бога ти, пријатељу, питај за моју Јулу, шта ће бити с њом?

КУЗМАН

Добри душе! Реци нам оће ли бити срећна Јулка Мојсилова? –

(Астал се не миче)

Ако ће бити срећна, ти лупни један пут; ако неће, ти лупни два пут.

(Асталче лагано се диже и лупне, Кузман броји)

Један...

СОТИР

(Како се асталче диже, тако се он махинално подиже и спушта на миндерлук, уплашено)

Бре! Бре! –

КУЗМАН

(Кад асталче лупне други пут)

Дваа-а!

СОТИР

(Као горе)
Бре, бре, бре!

ПЕРСА

Куку мени! –

КУЗМАН

(Перси)
Ћути сад! –
(Асталчету)
Да неће, почем, уфришко умрети?
(Асталче потврди)

ПЕРСА

Куку!

КУЗМАН

(Пита асталче)
За колико година?
(Астал ћути)
Кроз колико месеци?
(Асталче лупне три пута Кузман броји)
Једаан! – Дваа! – Три! –
(Осталима)
За три месеца.

ПЕРСА

(Јаче – кроз плач)
Јаој, мени, црној!

МОЈСИЛО

(Тргне се – дотле је мимично разговарао са Сотиром)
Шта је сад!?

ПЕРСА

Наша Јулка... Куку! –
(Плаче)

МОЈСИЛО

Шта јој је било?

КУЗМАН

Не говори!

ПЕРСА

Умреће! Астал каже кроз три месеца!

ТИФТИК

(За се)

Морам пожурити са женидбом.

МОЈСИЛО

Ех, астал! – Ко зна да л' је то истина!

МАЦА

Не треба, за Бога, сваком веровати.

ПЕРСА

(Маци)

Ви само ћутите! – То је ваш Гавра прорекао! Ви нашој кући никад добро не мислите!

МАЦА

А што сам сад ја опет крива?

МОЈСИЛО

Криви сте. Да ви нисте дошли не би ни ваш муж дошао...

МАЦА

Не знам шта му је! За живота бежао је од мене! Од куд сад да дође!...

КУЗМАН

Молим вас, мир! –

ТИФТИК

П е с е т!

ВЕНЦЛ

Алзо, руиг бите! Сат фраген зи шта оче да биде дале – вајгер?

ПЕРСА

(Седне на миндерлук десни и плаче)

МОЈСИЛО

(Је теши, седећи до ње)

СОТИР

*(Седи на крај миндерлука до публике. Завијајући цигару)
О, Бошке – свашто у свет!...*

КУЗМАН

*(Пита асталче)
Добри душе! У колико ће сати умрети?
(Асталче лупне 11 пута. Кузман броји)
Један, два, три –
(И.т.д. 11 кад изброји све)
У једанајест!...*

ПЕРСА

*(Кроз плач)
Је ли пре подне?...*

КУЗМАН

*(Пита астал)
Је ли пре подне?
(Астал потврди)
Пре подне.*

ПЕРСА

*(Плачући)
Куку, пре подне!...*

ВЕНЦЈ

*(Перси)
Ја будем правио сантук са вама!
(Вади цолшток да измери Персу)*

МОЈСИЛО

*(Венцлу)
Одлази! Гле ти њега!...*

КУЗМАН

Мир! – Да питамо само још нешто!

(Асталчету)

Реци нам добри душе, ко је од нас медијум? -- Ја ћу ређати сва имена а ти лупни које буде.

(Ређа)

Је ли Кузман? –

(Асталче се не миче)

Је ли –

(Окрене се Маци)

Како се оно звасте?

МАЦА

Марија – Марица – Маца.

ВЕНЦЛ

Фрау Марици.

КУЗМАН

(Пита асталче)

Је ли Маца? –

(Асталче се не миче)

Је ли – Славко? –

(Асталче се не миче)

Је ли Сотир?

(Асталче се јако дигне и лупне)

СОТИР

(Скочи)

Што, што бре!?

КУЗМАН

Ви сте медијум!

СОТИР

Ич да се не шалиш сас мен!

КУЗМАН

Медијум си, брате!

СОТИР

Ама, коме ти то, госпоин Кузмане?

ТИФТИК

Ви сте, овај, за Бога – медијум!

СОТИР

Ама, ко теб те па питује! И ти си ми санкјим неки апотекарин!

КУЗМАН

Не говори! – Асталче ти казало да си медијум, па куд пукло да пукло!

СОТИР

Оно ће да пукне на некога тиква, што сас мен правите циркус!

КУЗМАН

(Сотиру)

Ама, разуми човече. То духови говоре. Они могу да се појаве, па да их видиш овако к'о мене!

СВИ

Истина!?

СОТИР

Батали!

КУЗМАН

Шта батали? Могу да стану пред тебе к'о живи, па све усмено да ти кажу.

СОТИР

Батали! – Ја се рукова сас светога Аранђела, рече ми: душу ти нећу! Па саг искам да видим, кој ће се измотаје с мен!

МОЈСИЛО

Море, видиш да није измотавање!

ВЕНЦЛ

Кајн измотациш... Најн – нике!

СОТИР

(Венцлу)

Ти да си ћутиш, ћуран – спаијо! Петканко!...

КУЗМАН

Хајд, газда Сотире! Седајте овамо! Ви сте медијум.

СОТИР

Остав се па ти! Ти га па далеко искара! – Присмењеш се на мен!
– Што искате, бре с мен? Како да сам ченгене – гурбет!...

КУЗМАН

А шта би ти радио? Би ли веровао да ти се појави дух па да га видиш, а кад си медијум може то да ти се деси?

СВИ

(Сем Венцла)

Истина? – Господе Боже, сачувај!...

ВЕНЦЛ

Јо, натирлих!

СОТИР

(Бесно)

Море, куј ће се појави, жена строшна? Може, ама кукурику Петре! –

(Мигне и пукне прстима)

XVII ПОЈАВА

Пређашњи. Паја (Средином).

ПАЈА

(Појави се на средњим вратима. Сав бео од креча, нарочито по лицу)

Јаој! Помагајте!

СВИ

(Запрепасте се кад га виде – остану, тренут – два укочени и отме им се из груди једно)

А!...

ТИФТИК

(Дрхћући)

Дух!...

ПАЈА

(За се)

Ја промаших први спрат! С тавана, па пљус у кречану!

(Гласно)

Аух!

(Пође средини)

СВИ

(Беже испред њега и вриште)

Дух, Дух! Дух!

ТИФТИК

(Побегне под миндерлук)

КУЗМАН

(Стоји забезекнут, дигао асталче)

СОТИР

(Зажмурио да не види ништа)

ВЕНЦИ

(Хоће да бега кроз прозор)

ПЕРСА и МАЦА

(У страху загрлиле Мојсила)

Све се ово брзо групише за време последње вриске.

ЗАВЕСА

ДРУГИ ЧИН

После месец дана –

Позорница као у првоме чину – само је сад и оно асталче на позорници –

I ПОЈАВА

Гута, па Јулкин глас.

ГУТА

(Седи на миндерлуку и куса слатко из шафолчета)

Од како су се овде појавили вампири, ја најбоље пролазим. Поједем све што нађем, а све на рачун вампира и духова. Кад питају: ко је појео? Ја кажем: долазе духови па поједу!

(Потврђује)

А – а! –

(Лиже кашичицу)

Само су већ приметили, да вампири највише вољу ово слатко од лубеница.

ЈУЛКИН ГЛАС

(С поља)

Гуто! Гуто!

ГУТА

Већ ме зову! – Брже да оставим!

(Оставља слатко)

Да не укебају духа, па да му истерају душу на нас!

ЈУЛКИН ГЛАС

(С поља)

Гуто! Гуто!

ГУТА

(За се)

Сад ће Гута, док – прогута!

(Виче)

Ето ме! Ето!

(Изиђе средином)

II ПОЈАВА

Перса и Мојсило (Долазе с лева).

МОЈСИЛО

Тако мора бити! Мора се удати! Не верујем ја тим асталчићима, па квит!

ПЕРСА

Али за Бога, човече! Још има јадница да живи свега два месеца, па зар да је одвојимо од куће? – Не дам ја то! Јеси ли чуо – не дам!

МОЈСИЛО

Даћеш – даћеш! Не могу ни ја овако! Пустила си јој на вољу. Прави сваки час нове аљине – неке мидере, шлајере и шешире! Па нисам ни ја капетан Мишин син, па да бацам паре у ветар! И то због ваших асталчића!

ПЕРСА

Јао, нису то асталчићи, него наредбе са онога света!... Све се то у длаку тачно испуни! Куку мени, црница!

МОЈСИЛО

Немој ми кукати по кући! Ово месец дана ништа не радиш, него само кукаш! Направила си ми од куће капелу! – Нећу то више да трпим! – Нек се уда, па –

ПЕРСА

Па да умре к'о удата!

МОЈСИЛО

Па, шта је с тим! Ако је судбина нека умре. После, неће моје презиме стајати на крстачи, него њеног мужа...

ПЕРСА

(Кроз плач)

Јадно моје дете! Место да јој чинимо све по вољи, а ти још оћеш да је отераш из куће!

МОЈСИЛО

Ама ко јој не чини по вољи? – По цео дан ништа не ради! Само гледа базаре и измишља аљине! Па докле тако...

ПЕРСА

(Заплаче се)

Још два месеца... то јој је толико...

III ПОЈАВА

Пређашњи. Јулка (Долази с лева).

ЈУЛКА

(Дође с лева, у новој хаљини. – Понаша се размажено, а тако и говори)

Мама! Хоћу ли са чипкама или са флитером да пуцујем ампир?

МОЈСИЛО

Опет неки вампир! – Ама, је сте ли чули ви, да се оканете свега тога! – Какви вампири!...

ПЕРСА

(Чим уђе Јулка јаче заплаче)
Говори ти дете за хаљине... Какви вампири!

ЈУЛКА

(За се)
Ама, шта је мојој мами? Чим ме види заплаче се!

МОЈСИЛО

Хаљине? Па зар опет хаљине!...

ЈУЛКА

Па сами сте ме терали да густирам нове базаре и да правим сваке недеље по једну аљину...

МОЈСИЛО

Ко те терао?...

ПЕРСА

(Да стиша Мојсила)
Мојсило!

ЈУЛКА

Па ви тата и мама.

МОЈСИЛО

(Прекипело му)
Море чујеш, мазите се вас две како год знате, али немојте на мој рачун! Јер ћу да дохватим мотку, па ће свашта бити!...

ЈУЛКА

Зар мене тата!

МОЈСИЛО

Море, какав тата! Шта ме таташ, ја сам отац, а не тата!

ПЕРСА

(Опомиње га)
Али Мојсило...

МОЈСИЛО

Ти ми се не мешај! Ти си све то начинила! Ти си је размазила, па се расплинула к'о питије на сунцу! Али ја ћу да очвршћам штапом моју размажену династију!

ПЕРСА

Само преко мене мртве!

МОЈСИЛО

То ми је дуго да чекам!

ЈУЛКА

(Размажено развуче)
Али та-та!...

МОЈСИЛО

Та, шта ми се бекељиш!
(Окрене се и тражи штап)

ПЕРСА

Шта ћеш? – Зар си ти отац, зар се тако поступа! Ја је мазим, а он

МОЈСИЛО

Ти је мази, а ја ћу да је "мажем".
(Нашао штап)
Доста је било пренемагања! –
(Поће Јули)
Је ли ти –?

ПЕРСА

(Испречи се пред њим. Дрекне)
Мојсило!

МОЈСИЛО

Склони се!

АЛИ ТАТА – ШТА ВАМ ЈЕ!
 ЈУЛКА
 ПЕРСА
 (Још јаче)
 МОЈСИЛО
 МОРЕ БЕЖИ!
 (Одгурне је)
 ПЕРСА
 (Посрне на миндерлук)
 Ах! – Ах!... Несрећнице! –
 (Падне на миндерлук)
 ЈУЛКА
 ЈАО МАМА!..
 ОТАЦ!
 (Побегне десно)
 МОЈСИЛО
 А – ОТАЦ! ОВАКО ЋУ ЈА ПА ЋЕ БИТИ РЕДА! – ИЗБАЦИЋУ СВЕ АСТАЛЧИЋЕ
 И АСТАЛЕ ИЗ КУЋЕ! Хоћу једном мирно да спавам...
 ПЕРСА
 (На миндерлуку)
 Ах!
 МОЈСИЛО
 ШТА МИ ТИ САД УЗДИШЕШ...
 ПЕРСА
 Ах! –
 МОЈСИЛО
 (Мало забринато)
 АМА ШТА ТИ ЈЕ?

ПЕРСА

Опесвешћена сам!... Зар ти нашу Јулу... Ах, не могу... Ништа и не чујем и не видим... Умрећу...

IV ПОЈАВА

Пређашњи. Живка

ЖИВКА

(Упадне сва задувана)
Је ли ту Кузман?

ПЕРСА

(Скочи, као да ништа није било)
Јух, жено! Ал' ме уплаши!

МОЈСИЛО

(Ггледа Персу)
Гле, сад!

ЖИВКА

Јао! Извини ме, пријо! Не знам ни шта радим, ни где ми је глава...
Је ли ту Кузман?

МОЈСИЛО

Па, зар не видиш да није?

ЖИВКА

Ништа ти не видим, пријатељу!

ПЕРСА

Та, шта је било? Говори!

ЖИВКА

Како:шта је било? И да је само било, него још једнако траје.

МОЈСИЛО

Ама, шта брате?

ЖИВКА

Мој Кузман...

ПЕРСА

Шта је с њим?

ЖИВКА

Полудео.

МОЈСИЛО и ПЕРСА

(Заједно)

Полудео!?

МОЈСИЛО

Како полудео? Па синоћ је био са мном! Био је паметан... ето, што ти је човек, за час полуди!

ПЕРСА

Ама како је полудео?

ЖИВКА

(Седне)

Море, нема га жено, никако код куће. Зар то није луд човек? Узео под мишку неку жуту књигу, жутица га, да Бог да, ухватила, па се разлетео по чаршији! – Прича свету о вампирима и мртвацама! Наручује неке асталчиће! Иде на некакве седнице! – Луд човек! Формално луд!

МОЈСИЛО

И код мене су на ту форму луди. Већ ми и кућа изгледа на лудницу!

ПЕРСА

(Мојсилу)

Ти да ћутиш! –

(Живки)

Није то ништа пријо.

ЖИВКА

Како ништа? Код жива мужа, ја сам удовица! Седим и дању и ноћу сама у кући, па кад ми се досади трчим да га тражим! – А он држи његове седнице! – Море, пријатељу, стра ме је да га напослетку не уапсе! Ко зна какве су те седнице! – А после, он призива и неке опасне духове, које не трпи данашње стање!... Враг ће га знати шта све мути?

МОЈСИЛО

Мути, мути пријо. – Лажу нас. – Све на рачун оног света лажу нас! Кажу: дух може да се јави као жив, да га лепо видимо, па се јављају из кречане неки практиканти!

ПЕРСА

Све си ти најпаметнији! Све ти боље знаш.

МОЈСИЛО

И знам.

ПЕРСА

За то су те и ставили у пензију!

МОЈСИЛО

Немој ти никоме пензију! Гледај ти своја посла! –
(Живки)

Па сад, пријо?

ЖИВКА

Па нећу пријатељу, више да трпим. 'Оћу да се разведем! Тражићу развод брака. Мени треба муж, који ће код мене да буде, а не да се луња по чаршији и да подиже буну!

МОЈСИЛО

Буну, пријо, буну! Узбунили су и моју кућу!

ПЕРСА

Узбунио си је сам! Него ја сам мирна и попуштам, а ево, жена неће да трпи.

ЖИВКА

Како да трпим? И докле да трпим?

МОЈСИЈО

Па да трпиш, пријо. Опаметиће се он. Може да се опамети, човек је. То код жена иде потеже.

ЖИВКА

Да се опамети! Ама неће та вера ни да ме чује.– Него, Бога ти, пријатељу говори му ти –

МОЈСИЈО

Хоћу, пријо, хоћу! Доћи ће он овамо. Свраћа он редовно у ову лудницу. Казаћу му, што да му не кажем.

ЖИВКА

Молим те пријатељу, учини то. Опомени га, да му се не смеје чаршија.

(Устаје)

И њему и мени! Јурим по цео дан у потеру за њим...

ПЕРСА

Јух, ја те и не послужих?

ЖИВКА

Какво послужење, црној мени! Није ми ни до чега! С Богом, пријо! С Богом пријатељу!

(Рукује се)

Па, учини ми то, молим те!

(Пође)

Еј, Кузмане! Кузмане...

(Изиђе)

V ПОЈАВА

Мојсило. Перса (Без Живке).

МОЈСИЛО

(Више за се)

Е, моја пријо, ту не помаже лепа реч, него мотка!

ПЕРСА

Прошло је то време! Мотке у пензију!

МОЈСИЛО

Море остави ти пензију, па гледај да се опаметиш што скорије!
Иемој да будеш други Кузман.

ПЕРСА

Није него ћу да будем паметна Живка. Простакуша, не разуме
ни свере ни сеансе!

МОЈСИЛО

Е, гле ти fine госпа Персе! – Додијало је жени, па оће да се
разведе? Дабоме! Неће да трпи! Излазе јој мож' бит и у сну
духови, па јој мож' бит и сам Кузман изгледа на каквог духа!

ПЕРСА

Напослетку она ме се не тиче. Ја гледам своју кубуру!

МОЈСИЛО

Видим како гледаш! Све у кући пошло у суноврат; сад је почело
и да нестаје по што год; час новци час јело нестаје!

ПЕРСА

Да оћеш ти да нестанеш са тим твојим глупостима, то би нај-
боље било! – Шта нестаје? Не нестаје ништа! Питала сам баш
асталче...

МОЈСИЛО

(Зграби шешир)
 Опет асталче! – Ух! –
(Изјури средином)

ПЕРСА

(Сама)
 Оде!... Не може пет минута да је код куће без свађе! Прозлио се!
 И није то толико због асталчета колико је због Јулине удаје! –
 Е, не дам да се уда! Не дам па ма шта било! Нека је јадница
(Заплаче се)
 нек проведе ова два месеца код своје маме...
(Плачући оде лево)

VI ПОЈАВА

Тифтик, па Паја

ТИФТИК

*(С поља куца. Направи паузу од десетак секунда па опет куца
 То понови два-три пута. Најзад лагано промоли главу.)*
 Је ли слободно, овај...?
(Разгледа)
 Гле, нема никога!
(Уђе, носи пакетиће)
 Ја се чудим што ми нико не одговара! – Пожурио сам напред!
 Видим практиканта, пустио се за мном! Е, рекох, овај, нећеш пре
 мене! – Ја ћу пре девојци и онда је моја, овај, девојка! – Само да
 привољем госпа Персу да пристане на Јулину удају! После овај
 и ако умре... ја овај, имам мираз – отворићу апотеку!... Оно и она
 може да отвори апотеку, од мојих презента, овај...

ПАЈА

(Куча с поља)

ТИФТИК

То је он! – Како би било, овај, да се сакријем? – Не – овај доцкан је!...

ПАЈА

(Јаче куца с поља)

ТИФТИК

(Виче збуњено)

Није слободно! Није слободно!...

ПАЈА

(Отвори врата – на средини – промоли главу)

А што, молим?

ТИФТИК

(У забуни)

Не знам – овај...

ПАЈА

(Уђе средином)

А – ви сте то? Па, што ви вичете: није слободно...

ТИФТИК

(Ушептрљено)

Ја... овај – нисам ништа – овај – викао...

(Седне на леви миндерлук)

ПАЈА

(За се)

Да није и она била? – За то виче није слободно! Али сазнају.

(За то време сео је на десни миндерлук, гласно)

Па, како ви?

ТИФТИК

Фала, овај...

(Пауза – посматрају се)

ТИФТИК

Како ви?

ПАЈА

Ето, царска посла! – Уживам...

(Пауза)

А ви сте ваљда одавно дошли?

(Устане)

ТИФТИК

А зар ћете ви већ да идете?

ПАЈА

Не – не!

(За се)

А волео би да одем! Е, чекај, ти ћеш отићи! –

(Извади из цепа жуту књигу, кућетине о духовима и прелистава, седне)

ТИФТИК

(За се)

Да оће да оде?... Да ми је да га овај, одпратим одавде.

ПАЈА

(Покаже књигу)

Верујете ли ви у ово?

ТИФТИК

Шта је то, овај?

ПАЈА

Књига о духовима и асталчићима.

ПАЈА

Ја баш узео од госпа Маце, дао јој господин Кузман на прочитање. Па, баш мислим, ја би био добар медијум –

ТИФТИК

А што овај?

ПАЈА

(За се)

Сад ћеш ти киднути.

(Гласно)

Па, знате имам. Тако рећи, падајућу болест...

ТИФТИК

Ви – овај!

ПАЈА

Јесте. Врло често ме вата. Прво, тако рећи почнем да зевам, па онда давим ког стигнем...

ТИФТИК

(Уплашено развуче)

О – о – о – овај!

ПАЈА

(За се)

Плаши се. Добро је. Побећи ће.

(Прелистава књигу. За се)

И овај ти Кузман нека, тако рећи, будалчина!

*(Превртно последњу страну књиге)*Јури и залуђује свет! – Па и његова жена видим, витла по со-
кацима! –*(Вади оловку и пише на том последњем листу)*"Е, мој пријатељу! Остави ти духове и асталчиће, па гледај же-
ну!" ...*(Говори)*

Чекај да начиним збрку.

(Пише)"Она много шурује са младићима, а нарочито с Пајом протек-
цијом".*(Смеје се)*Хе, хе, хе! Овако ће ми бар скочити цена! Може и Кузман од
зорта да навали да ми даду Јулу! – Дабоме, тако рећи...

(Погледа Тифтика)

Гле, овај још седи!... Чекај!

(Зева)

А – а!

ТИФТИК

(Уплашено)

Ви, овај – зевате?

ПАЈА

(Зевајући)

Је – есте! –

ТИФТИК

(Устане)

– Зевате – овај!?

ПАЈА

(Зева и потврђује)

А – а!

ТИФТИК

(За се)

Баш да га, овај, мајци и не давиш мене!

(Стругне средином и остави пакетић с теглама)

ПАЈА

(Сам)

Ха, ха, ха! – Побеже! – Врло добро! – А, гле, оставио је ове ситнице!

(Скупи тегле и разгледа)

Неке помаде! Врло добро, тако рећи, одлично! Ово ћу ја да однесем Маци! Морам мало и њу да лажем. –

(Остави књигу на миндерлук – а тегле потрпа у задње ципове герока)

Она је моја резервна љубав.

VII ПОЈАВА

Паја Јулка (С десна)

ЈУЛКА

А – ви сте?

ПАЈА

Јест, тако рећи.

ЈУЛКА

Мени се учини да чујем неки разговор! С ким сте то разговарали.

ПАЈА

Тако рећи, ни с ким. Онако, више сам са собом. – Знате, враћен сам у службу, па тако мило ми је – па разговарам.

ЈУЛКА

Добили сте службу?

ПАЈА

Јест. За Паланку, али гледаћу да останем овде! – Тако рећи, волим да се овде... А овај, да л' ви волите да сам овде...

ЈУЛКА

Па... Не знам!

ПАЈА

Не знате? – А за господина апотекарског помоћника би знали?

ЈУЛКА

Што – за њега?...

ПАЈА

Па, што је апотекар, тако рећи, помада и такве ствари.

ЈУЛКА

Па, донесе човек по који пут, на презент.

ПАЈА

Па и ја сам човек. И ја тако рећи, могу да презентирам разне шпеције!

(Вади из цепа две теглице)

Ево, тако рећи! – Изволте!

ЈУЛКА

(Прима)

Хвала!

ПАЈА

У опште, ви треба да, тако рећи, правите разлику између људи и људи. И кад дође да се решите на брачни живот, да сте тако рећи на чисто са избором. Шта ви онако мислите у том случају...

ЈУЛКА

Па – не знам.

ПАЈА

А ваши родитељи, шта мисле у том случају.

ЈУЛКА

Не знам...

ПАЈА

Па, ви тако рећи ништа не знате!

ЈУЛКА

Не знам. Од неког времена чудне се ствари дешавају по кући! – Мени мама и сувише угађа и плаче, чим ме види...

ПАЈА

Плаче?

ЈУЛКА

А тата виче и псује. Он је нечему противан, али чему, то никако не знам. Све крију од мене.

ПАЈА

Крију? А шта крију.

ЈУЛКА

Па то је то што не знам.

ПАЈА

Па – тако рећи – допуштате ли да ја то испипам? Умем ја то вешто да испипам!

ЈУЛКА

Па како год хоћете.

ПАЈА

Е, лепо! Кажите господину оцу да сам ту, и да желим да говорим с њиме.

ЈУЛКА

Он није ту! Мало час је отишао...

ПАЈА

Отишао? –

ЈУЛКА

Јесте. Ал' могу да кажем мами...

ПАЈА

Немојте! Озбиљна је ствар, треба са оцем, разговарати, тако рећи, с главом породице. Нека. Доћи ћу ја доцније!

(За се)

Проби ме зној! Страшно се шепртљам пред њом! –

(Гурне руку натраг у џеп да извади мараму, па извуче теглицу, пође с њом да обрише чело, тргне се)

Охо!... Теглица!

ЈУЛКА

Још једна! А за кога вам је та?

ПАЈА

(Ушеспртљи се)

Ни за кога! То јест – за вас! – Изволте!

(Да јој теглицу)

ЈУЛКА

(Прими)

Хвала!

ПАЈА

До виђења, госпођице! – Тако рећи, до скорог виђења!...

(Оде средином)

ЈУЛКА

До виђења! –

VIII ПОЈАВА

Јулка, па Гуга

ЈУЛКА

(Сама)

И он ми донео помаду! И апотекар сваки час доноси. Сад и мама употребљава помаду. Ама шта ће ми толике помаде, кад ме ни један не проси. Обојица нешто одуговлаче... Напослетку апотекар нек одуговлачи, то баш волим, али што господин Паја одуговлачи то ми се не допада. А ја бих више волела да ме он запроси. Више ми личи на мушко. После, и дебело пева, па га сви хвале. Ах, да л' ће ме он запросити?... Баш ћу да питам асталче! Истина, кад год сам држала асталче, није хтело ни да се макне! Али опет ћу да пробам.

(Седне и метне руке на асталче)

Код пријатељ Кузмана за час се крене; креће се и кад га нико не држи! – Каже, све скаче по соби!

(Пита)

Јеси ли ту?

(Астал се не миче)

Није још! – Држаћу га догод се не крене. Само да тата не наиђе!
(Гледа у асталчић, а тако је села да је окренута леђима уласку
с поља)

ГУТА

(Улази с поља, на прстима, за се)
Да наставим где сам стао.
(Прилази шафољчету са слатким)
Стао сам код лубенице.
(Куса)

ЈУЛКА

(Пита астал)
Јеси ли ту?

ГУТА

(Уплаши се и испусти шафољ)
Ту сам!

ЈУЛКА

(Скочи уплашено)
Ах! – Како сам се уплашила... Мислила сам да је тата! – Шта ти
тражиш ту?

ГУТА

Дошао сам – овај – да дигнем ово шафољче што је нало!
(Диже шафољче и мече на сто)

ЈУЛКА

Хајд, напоље!

ГУТА

Добро!
(Пође)

ЈУЛКА

Чекај!
(За се)
Добро сам се сетила. Овај ми може помоћи.
(Гласно)
Оди овамо. Седи овде и метни руке на асталче...

ГУТА

Да вабимо духове. Знам то! По целој чаршији свуда то раде.
(*Седа крај асталчета*)

ЈУЛКА

Метни руке.

ГУТА

Знам. Овако!
(*Метне руке*)
К'о ђаци на скамију!

ЈУЛКА

Сад ћути па чекај...

Пауза.

ГУТА

Па што сад не говори?

ЈУЛКА

Не иде то тако брзо. Чекај!

IX ПОЈАВА

Пређашњи. Сотир (Кроз средину)

СОТИР

(*Улазећи средином говори сам са собом*)

Толко му је! Нешто за нас, нешто за смрта, а нешто за арач. Сал' живујемо како барон у шталу. –

(*Гласно*)

Имали те господин Мојо? –

(*Смотри оне око асталчета*)

Леле! Опет сас андраци искају си зборе! – Бре! Бре!

(*Утекне средином*)

ЈУЛКА

(Скочи)

Шта би газда Сотиру!?! Колико ме уплаши!

ГУТА

Ништа. Рекло му још пре асталче да је мед – медвед! Па сад бежи чим види асталче.

ЈУЛКА

Истина?

ГУТА

Јес. Чак је избацио све астале из своје собе, па наместио софру.

ЈУЛКА

(Седне)

Само ми поквари сеансу!

ГУТА

А сад ће одмах да проговори, кад је газда Сотир ту био.

ЈУЛКА

Чекај да питам.

(Пита асталче)

Јеси ли ту?

(Астал се не миче)

ГУТА

(Јако викне)

Јеси л' ту бре?

ЈУЛКА

Не дери се к'о луд!

ГУТА

Па, мож' бит је глув.

ЈУЛКА

(Пита астал)

Ако си ту, а ти се јави.

МОЈСИЛОВ ГЛАС

(С поља)

Ама, шта ми кажеш?

ГУТА

(Скочи)

Је л' то астал виче, ил' је господин? Исти господинов глас! –

ЈУЛКА

(Скочи и бега десно)

То је тата! Јао, кад би ме вид'о крај асталчета!

(Оде десно)

ГУТА

Мене у опште не сме да види!

(Оде десно)

X ПОЈАВА

Мојсило и Маца (Улазе средином)

МОЈСИЛО

Уђи, Мацо, уђи!

МАЦА

Хвала, ући ћу!

(Улази)

МОЈСИЛО

Па, баш тако каже?

МАЦА

Тако, Бога ми!

МОЈСИЛО

Седи, Мацо, седи.

МАЦА

(Седајући)

Хвала, сешћу мало.

МОЈСИЛО

Е, гле ти лоле! Баш тако каже?

МАЦА

Тако! –

(За се)

Добро сам замесила. Квасац је ту. Сад само расте.

(Гласно)

Јест – грди вас, грди. Ни пас с маслом, што кажу не би то појео.

Каже, држите повоздан асталче.

МОЈСИЛО

Ко? Зар ја! – Ама ја сам баш огорчени противник асталчића! –

Гле ти практикантске лоле!

МАЦА

Јест, од како га вратише у службу, поневидио се, па каже: пре сам и могао мислити на Јулу, а сад Богме нисам луд!...

МОЈСИЛО

Ама, нисам ни ја мислио да му дам дете! Не дам, лоли дете! Не дам, госпа Мацо!

МАЦА

И не дајте!

МОЈСИЛО

Коме? Зар њему! – Та пре би је дао последњем циганину но њему!

МАЦА

(За се)

Расте квасац, расте! – Сад је Паја мој...

МОЈСИЛО

Ама, најурићу ја њега чим дође...

МАЦА

И ко зна зашто он сад долази, кад каже да не мисли на Јулу?

МОЈСИЛО

И то што кажеш – ко зна зашто долази!

(Узме и шмрче бурмут)

МАЦА

Јест, и то је рекао: како сте циција, па шмрчете најпростији бурмут.

МОЈСИЛО

Зар му и то смета? Е, чекај се званична битанго!

МАЦА

(Устане, за се)

Ово је за сад доста!

(Гласно)

Е, идем ја...

МОЈСИЛО

Ама, седи да зовнем Персу!

МАЦА

Немам кад. Пошла сам послом и да се ту не сретосмо, не би ни свратила. А не волим, то, кад ко кога оговара! Просто би прела од једа.

(Пође)

МОЈСИЛО

Е, хвала ти на доброту! –

(Рукује се)

Искијаће он мени! Чекај само! – Ама лепо, сам ја говорио да ми та лола не долази у кућу, ал' Персина посла...

МАЦА

Ја не знам што га госпа Перса заштићује?

МОЈСИЛО

Враг ће је знати... Мисли добра је прилика, а он ето испао неприлика!

МАЦА

И те каква! – С Богом! –

(За се силазећи)

Расте квасац! Сад још треба да му пошљем Пају док је вруће.

(Оде)

МОЈСИЛО

(Испраћајући је понова се рукује)

С Богом!

ХИ ПОЈАВА

Мојсило, па Паја

МОЈСИЛО

(Сам – шета)

Хм! Видиш ти вуцибатину! Најео се и напио у мојој кући, и сад још олајава! – Па добро што олајава, ама што ми вређа нос! Шта се њега тиче какав бурмут шмрчем. После ја то међем у свој нос, не међем у његов! Ама све то треба најурити! И тог Пају и тог Кузмана! Не долазе они мени ни за какво добро.

(Смотри књигу коју је Паја оставио на миндерлуку)

Гле! Чија је ово?

(Чита наслов)

”Живот на другоме свету”.

(Говори)

Е већ уредили смо живот на овоме свету, па сад само треба још онај свет да се удеси! – Којешта! –

(Прелистава)

Пхи! Шта је све ту натрућано! Ко ће све то да чита! –

(Прелиставајући дође до последње стране, где је Паја исписао плајвазом)

Шта је ово? Ко ли је ово написао? Чиј је ово рукопис?

(Чита)

"Е, мој пријатељу, остави ти духове и асталчиће, па гледај жену! Она много шурује с младићима, нарочито са Пајом протекцијом?

(Забезекнуто гледа у књигу)

Па ово је сигурно за моју жену! Дабоме, зато се она заузела за тог Пају! Оће да јој буде зет, оће онако великоварошки овај, са зетом! Е, не дам ја париски! – Аја! – Е, чекајте, снаћи ће вас што вам ни једно асталче није прорекло! – Чекајте само!

ПАЈА

(Куца с поља)

МОЈСИЛО

Ко ли је сад? Потрефио је кад ће да дође!

ПАЈА

(Куца јаче)

МОЈСИЛО

(Љутито)

Улази брате!

ПАЈА

(Клања се)

О, добар дан! Како ви?...

МОЈСИЛО

(За се)

Е, добро си ми дошао.

(Гласно)

Како неко, ја добро.

ПАЈА

Е, нека, хвала Богу!

(Седне)

Срете ме госпа Маца, па каже: а што ви не свратите код господина Мојсила, баш човек пита за вас!

МОЈСИЛО

Јес, јес...

ПАЈА

Па реко, ајд баш, тако рећи сад да свратим да видим шта радите?...

МОЈСИЛО

Е – мило ми је...

ПАЈА

И да видим шта раде госпа Перса и госпођица Јулка?

МОЈСИЛО

Е, то ми је обашка мило!

(За се)

Дрско лице!...

ПАЈА

Па, овај, извините за израз, тако рећи, ја бих опет поновио оно питање, што сам вас у том смислу питао на тавану...

МОЈСИЛО

На тавану?....

(За се)

Здраво дрска вуцибатина.

ПАЈА

Да. Па овај, у свези са таваном и према тако рећи прошевини, видите – мени се госпођица Јулка допада, просто за то, што има нечега у очима, нечега онако, што ме тако рећи подсећа на моју покојну матер...

МОЈСИЛО

Извините! Јулка вам не може бити мати...

ПАЈА

Не, ја то и не мислим. После њена мати...

МОЈСИЛО

А! Њена мати?...

(Уздржава се да не плане, у љутици извади бурмутицу и шмрче)

ПАЈА

(С похвалом)

Њена мати, то је тако рећи –

МОЈСИЛО

“Тако рећи” – оставте ви њену матер! Каква је она, то су моје ствари... Оставте ви и Јулу... и оставите се... ви и мене... и астал-чета!

ПАЈА

Како?

МОЈСИЛО

Тако!... Сваки нека гледа свој нос! А не туђ...

ПАЈА

Нос?

МОЈСИЛО

(Понуди му бурмутицу)

Шмрчете ли?

ПАЈА

О, хвала! Не марим –

МОЈСИЛО

(Иронично)

Ваљда за то што је прост?

ПАЈА

О, Боже сачувај!

МОЈСИЛО

(Плане)

Ви сте прости, господине!

ПАЈА

(Зачуђено)

Ја вас, тако рећи не разумем!...

МОЈСИЛО

Не разумете? – Питајте асталче!

(Ово нагласи)

ПАЈА

(Све више зачуђен)

Какво асталче?

МОЈСИЛО

(Све више раздражен)

Асталче, господине! Округло асталче на три ноге, политирано!

– Такво асталче!

ПАЈА

Ама, шта вам је на један пут?

МОЈСИЛО

Није то наједанпут! Кува се у мени... кувају се и циције, и бурмути и-и- и туђе жене, и протекције... и –

(Сав бесан, запенуши и дрекне)

Напоље, господине!

ПАЈА

Али, молим вас – у свези са таваном и тако рећи...

МОЈСИЛО

Напоље! – Кад вам кажем!

ПАЈА

(Згранут)

Али молим вас, само једну реч – тако рећи?

МОЈСИЛО

Ни пола, ни фрталъ речи нећу да чујем! – Идите!... Идите... не могу да вас гледам!

ПАЈА

(Збуњено)

Тако рећи...

МОЈСИЛО

(Дрекне)

Нећете!

(Не зна шта ће, за се)

Идем ја!

(Изјури средином)

ХИИ ПОЈАВА

Паја, па Перса

ПАЈА

(Блене забезекнуто у публику)

Шта му би? – Оде, тако рећи к'о опарен! Сад не знам да ли сам ја њега истерао или он мене!? – Буди Бог с нама!

ПЕРСА

(Ступи с лева. Смотри Пају)

Јух! Ви сте!

(Побегне натраг)

ПАЈА

(Њој)

Ја сам тако рећи!

(На страну)

Ама што беже од мене? Идем госпођици Јулки. Морам дознати шта је све ово! Неки асталчићи, неки бурмути и сад ја да кијам!

(Оде десно)

XIII ПОЈАВА

Живка, па Паја

ЖИВКА

(Упадне с поља)

Још није дошао? – О, Господе Боже! О, Бог ти убио и тога палату, колибу, чатрљу, кућетину, како ли се зове, што је писао којекакве књиге да залуди свет! – Мало им је што се са живима гложе, него сад ударили и у мртваце! – О, анатема их...! То је сигурно све због скупштине? Хоће да имају већину, па дај и мртве да гласају! – Ама шта се то мог Кузмана тиче! Шта се он, к'о војно лице меша у партије. Нећемо Кузмане тако! Аја! Само док те нађем, биће све свршено! Све ће бити прскинуто!

ПАЈА

(Излазећи с десна, говори натраг у собу)

Све је прекинуто! –

ЖИВКА

Наравно!

ПАЈА

(Окрене се)

А гле! Госпа Живка!

ЖИВКА

(И не слушајући га)

Морам да кидам!

ПАЈА

И ја!

ЖИВКА

Одбио се човек од куће –

ПАЈА

(Више за себе)

Одбила ме формално! Каже ништа се не зна...

ЖИВКА

(Кроз плач)

Неће да чује за кућу...

ПАЈА

Е, кад не зна, а ја сам рекао – не мора ни да зна и тако рећи, нек не мисли на мене!

ЖИВКА

Неће да помисли да има жену...

ПАЈА

Нећу да мислим на њу! Само зашто је одма ударила у плач!

ЖИВКА

(Мисли да је се то не тиче)

А како да не плачем? Толики век заједно, па сад!... Морам да плачем!...

ПАЈА

(Погледа је)

Плачите, тако рећи! Само зашто плачете?

ЖИВКА

Па кажем вам, због Кузмана.

ПАЈА

А шта му је било?

ЖИВКА

Отумарао је, господине Пајо, отумарао је незнано куд!

ПАЈА

Па, то је лако! Преко званичних новина ви њему позив, да се у року од три дана врати, на тако рећи продужење брачнога живота...

ЖИВКА

Зар то може?

ПАЈА

Наравно да може. Ја ћу вам то саставити.

ЖИВКА

Ју, да оћете, била би вам вечно захвална.

ПАЈА

Оћу. Хајте сад. Имате у кући хартије и мастила. Одма ћу вам написати.

(На страну)

А у исто време написаћу Јули да је вечерас моје прстеновање с Мацом!

ЖИВКА

А шта ће то коштати?

ПАЈА

Које?

ЖИВКА

Па то писмено?

ПАЈА

Ништа! Ја ћу то вама тако рећи за љубав написати.

(На страну)

Нека пуца од једа. Написаћу и да ће на свадбу доћи и мој теча Министар. Он истина није министар, него црквењак, ал' има неко лице министарско. –

(За то време нервозно шета)

ЖИВКА

(Која је за то време отворила врата, па чека)

Па, хајдемо господине Пајо...

ПАЈА

(Тргне се)

Куда...?

(Сети се)

А, јест... хајдемо!

(Обоје средином)

XIV ПОЈАВА

Јулка Перса Тифтик.

ЈУЛКА

(Појави се с десна – плачући)

Он се наљутио!... Отишао је, да никад више не дође...О, Боже!...

(Плаче)

ПЕРСА

(Дође с лева, кад види Јулу да плаче, заплаче се)

Јао, јадно моје дете!...

ТИФТИК

(Средином. Носи пакет. Кад види да ове две плачу, заплаче се и он)

Практикант је сигурно победио! Оде здраво живо са госпа Живком...

ПЕРСА

(Кроз плач – смотривши Тифтика – за се)

Ах, ево и овог другог...

(Плачући)

Изволте, седите!

ТИФТИК

(Плачући)

Хвала овај!...

ЈУЛКА

(Брише сузе – за се)

Ју, да не види да сам плакала.

ТИФТИК

(Седне. – говори јеча после сваке друге речи)

Ја сам – иха – био тако – иха – слободан, овај! иха!

ЈУЛКА

(За се)

А што он плаче? – Господе Боже, да није нека редња?

ТИФТИК

(За се)

Само да ми је да знам, да ли је – овај – победио практикант...

ПЕРСА

Седите ви, ја да спремим – дабоме...

(Оде десно)

XV ПОЈАВА

Тифтик. Јулка (Без Персе).

ТИФТИК

(За се)

Морам једном сасвим одважно, па – овај – нашта год испадне!

(Одважно – гласно)

Госпођице Јулијана – овај –

ЈУЛКА

(Тргне се)

Молим?

ТИФТИК

Ја бих овај, имао много да вам кажем...

ЈУЛКА

Па, кажите ми.

ТИФТИК

Видите, ја – овај – не могу вам то у очи казати. Збунио бих се.

Молим вас овај – будите тако добри, па се окрените.

ЈУЛКА

Како? – Шта оћете?

ТИФТИК

Окрените се само, на ону другу страну.

ЈУЛКА

Зашто?

ТИФТИК

Молим вас. Онда сам куражнији – овај –

ЈУЛКА

(Окрене му леђа)

Је л' овако?

ТИФТИК

Сасвим тако. Добро је. Немојте ме само никако гледати – немојте се окретати – онда ћу већ моћи све да вам кажем.

ЈУЛКА

А шта да кажете?

ТИФТИК

Чућете већ – овај... Видите госпођице: човек се, овај, роди и расте дабоме... и кад порасте овај, треба да се ожени... Ја сам се – овај – родио и о томе вас могу уверити са крштеницом, овај... Израстао сам и хоћу, дабоме да се оженим.

ЈУЛКА

(Окрене се)

Да се ожените?

ТИФТИК

Молим вас, немојте се окретати! Молим вас, гледајте тамо – преда се!

ЈУЛКА

(Гледа преда се)

Овако, је л' те?

ТИФТИК

Јест, овај... Па, знате, ја сам спреман на женидбу. Нисам да кажете фаличан, као овај неки, који имају падајућу болест – па онда овај даве, и могу да удаве и своју жену...

ЈУЛКА

(Гледајући мирно преда се)

Шта кажете?

ТИФТИК

Наводим само пример. – Па, овај, ја сам густирао себи девојку и изгустирао сам вас –

ЈУЛКА

(Окрени се)

Како?

ТИФТИК

Не окрећити се!...

ЈУЛКА

(Опет гледа преда се)

Мене?

ТИФТИК

Јест, вас! –

(Клекне иза ње)

Госпођице, Јулијана, овај – хоћете ли бити моја?

ЈУЛКА

(Стидљиво, гледа преда се)

Питајте маму.

XVI ПОЈАВА

Тифтик. Јулка. Перса (С десна с послужењем)

ПЕРСА

(Дође с десна, носећи слатко кад смотри сцену – тргне се – за се)

Ју, шта ови раде?

ТИФТИК

(Устане– извињава се)

Извините овај – ја сам изјавио своје часне намере...

ЈУЛКА

(Збуњено – за се)

Ваљда је тако сад у моди...

(Оде лево)

ПЕРСА

(Готово да се заплаче – нуди слатко)
Извол'те!

ТИФТИК

(Исто тако плачним тоном)
Хвала.

ПЕРСА

(Већ кроз плач)
Па, ви знате шта је с Јулом.

ТИФТИК

(Кроз плач)
Знам. Умреће!

ПЕРСА

Јест, умреће.
(Плаче. Стоји збуњено пред Тифтиком)

ТИФТИК

(У забуну узима по други пут слатко – плаче)
Кроз два месеца!

ПЕРСА

Јест – кроз два!
(После мале паузе)
На здравље!

ТИФТИК

Хвала – овај...
(Брише марамом сузе и уста)

ПЕРСА

Еј – тешко мени! –
(Оде десно с послужавником)

XVII ПОЈАВА

Тифтик. Мојсило. Кузман, па Перса и Јулка.

МОЈСИЛО

(Улази с Кузманом, средином)

Па, сад како то изгледа?

КУЗМАН

Шта како изгледа?

(Смотри Тифтика)

О, добар дан!

ТИФТИК

Љубим руке! Добар дан!

МОЈСИЛО

О, добар дан! –

(Рукује се за се)

Сад и овога треба да испратим.

КУЗМАН

(Мојсилу)

Ама, шта "како изгледа?"

МОЈСИЛО

Па то брате, мене моли твоја жена да те опаметим, а ти и мене залудио!

КУЗМАН

Та, ко те залудио! То је чиста ствар! Душа је брате, бесмртна. Тело умре – душа остаје.

ТИФТИК

Сасвим – овај.

КУЗМАН

Дабоме.

МОЈСИЛО

О, брате – чудновата ствар.

КУЗМАН

Није чудновата, него наука! – Наука, јакако! Измиче наука и постижава све. Постигли људи да призову душу и лепо разговарају! – И ти мени "залудио сам те"! Нисам – Него сам те опаметио. Даћу ја теби да читаш о тим стварима. Онда ћеш мислити друкчије.

МОЈСИЛО

Може и то да буде.

ТИФТИК

Сасвим, овај...

МОЈСИЛО

А велиш јављала се женска ономе – како се зваше – Вилиману?

КУЗМАН

Вилијаму, Јенглезу. Јесте. Јављала се женска приказа. Јављала, дабоме. И ја да се у томе усавршим, и мени би се женске јављале, само не смем од моје жене, љубоморна. А последњи дана јури ме кроз све улице и квари ми сеансе...

ТИФТИК

Па, женска овај, сумња...

КУЗМАН

Не говори! – Шта сумња? У шта сумња! Зар ја имам медаљу за врлине и она да сумња у моје врлине! А ово су ствари из виши свера – нема ту ништа сумњиво!

ТИФТИК

Знам то – овај...

МОЈСИЛО

Ама, шта ви знате? – Па, кад знате, што сте побегли под кревет, кад се јавио практикант из кречане?

ТИФТИК

Па, то – овај...

МОЈСИЛО и КУЗМАН

(Седну на миндерлук преко од Тифтика)

ПЕРСА

(Дође с десна)

А, пријатељу, дошли сте! А баш вас тражила прија Живка.

КУЗМАН

Па, луда жена!

МОЈСИЛО

Ко свака жена!

ЈУЛКА

(Уђе с лева)

ПЕРСА

(Мојсилу, седајући до њега)

Де, де – ти!

ЈУЛКА

(За се)

Гле, ту је још и г. Славко! Сигурно није хтео да оде, док ми не да презенте.

МОЈСИЛО

(Тихо Перси)

'Оћу ли и овога да отерам.

ПЕРСА

(Тихо Мојсилу)

А кога си већ отерао?

МОЈСИЛО

(Тихо)

Па, практиканта! – Излетео је као опарен.

ПЕРСА

(Гласније)

А што?

МОЈСИЛО

Тако!

(Гласно)

Зар он мени ово и оно, и асталчиће и духове...

КУЗМАН

(Мислећи да се на њега односи)

А што! Па, ти треба да знаш, да данас 60 милијуна људи верују у духове, и то све људи светскога гласа, у погледу науке и изобрарења.

МОЈСИЛО

Добро, брате. Уписаћу се и ја у ту партију.

ПЕРСА

Не смеш ти да се мешаш у партије. Оне су те и стрпале у пензију.

МОЈСИЛО

Ти то не разумеш...

КУЗМАН

Ама има ту, пријо, и министера и људи од уплива...

МОЈСИЛО

То, то. Да ми је да се спријатељим с каквим министером. И рецимо да заједно држимо асталче, па да призовем доброг духа да ме протежира...

КУЗМАН

Наравно.

ПЕРСА

Сад, ви то боље знате. Само волела бих да га врате у дејство...

ТИФТИК

(Који је дотле непрестано гледао у Јулку, и решавао се да што почне да говори, па не знајући шта – сад развије пакетић и даје јој редом.)

Госпођица Јулијана, узмите ово!

(Да јој пакет)

ЈУЛКА

Хвала.

(Разгледа пакетић)

Нисте требали – то баш –

ПЕРСА

(За се)

Опет неке помаде!

КУЗМАН

(Мојсилу)

Даћу ја теби књиге, да ти то све боље проштудираш. Па ћеш и ти држати асталче.

МОЈСИЛО

Па вала што да не држим. Држи и други свет. Боље и то него ићи по кафанама.

ПЕРСА

Та, шта говориш човече!

МОЈСИЛО

Ша говорим – да говорим. Јавно говорим, а не кришом, к'о рецимо ти с Пајом!

ПЕРСА

С каквим Пајом?

МОЈСИЛО

Никаквим. Казаћу ти други пут. –

ЈУЛКА

(Тифтику, показујући једну теглицу)

А каква је ово помада! Овакву теглицу још до сада нисте донели!

ТИФТИК

То је балсам, за растење браде и бркова – то овај употребљавајте.

МОЈСИЛО

После може ићи у менажерију, кад јој израсту бркови! –

СВИ

(Смеју се)

Ха, ха, ха!

ТИФТИК

(У забуну – за се)

Од куд да јој донесем и ту теглицу!...

ЈУЛКА

(Да сакрије смеј – узме из завежљаја флашицу мириса)

А ова водица? Шта је ово?

ТИФТИК

То је мирис. Врло фини мирис – кошта 8 динара... то јест, то ја из навике – овај – Здраво леп мирис.

(Отвори флашицу)

Помиришите само... врло је леп!

ЈУЛКА

(Помирише – нагло се тргне)

Ах – сувише је јак!

ТИФТИК

Јесте, овај – врло је јак!

(Пружи под нос Перси)

Помиришите ви!

ПЕРСА

(Помирише)

Јух, анатема га, ала удара!

ТИФТИК

Здраво је добар.
(Приђе Мојсилу)
 Хајд и ви помиришите!

МОЈСИЛО

(Помирише – тргне се)
 Помирис'о сам, брате, није за мирисање!

ТИФТИК

(Кузману)
 Дед и ви.

КУЗМАН

(Повуче – добро, стресе се)
 А – ах! –

ЈУЛКА

(Кине)
 Пши – ха!

ТИФТИК

(Јулки)
 На здравље.

ЈУЛКА

Хвала! Ах, тај мирис! –

ТИФТИК

Особит мирис!
(Помирише – тргне се, за се)
 Уф! Та ово је амонијак!

ПЕРСА

(Кине)
 Пиш-ха!

ТИФТИК

На здравље!

ПЕРСА

Хвала. – Ала патерује сузе тај ваш мирис.

КУЗМАН и МОЈСИЛО

(Заједно кину)

А – ха! Пшиии!

ТИФТИК

Ви сте кинули!

МОЈСИЛО

Кин'о сам, брате, јуначки сам кин'о!

КУЗМАН

Зар нисте чули, кад питате?

ТИФТИК

Јесам – овај! –

(На страгу)

не знају модеран израз.

(Кине)

тајко)

Пши – ха!

(Сви ћуте, он их гледа и мисли да су му казали "на здравље" па се клања)

Хвала!

КУЗМАН

Ух! Брате, какав је ово мирис... Ко да је од – од смрдљевка!

МОЈСИЛО

На ту форму! – Готово да питамо асталче од чега је овај мирис...

ТИФТИК

Не треба – овај

(Приђе Јули и објашњује јој друге шпеције)

ПЕРСА

(Погледавши у све, па у Јулу)

Ју, немојте!... Никако немојте!

(За се)

Зар пред њом! – Тешко мени...

МОЈСИЛО

Добро – добро!... Питаћу га сам – други пут – док прочитам Кузманову књигу.

КУЗМАН

Даћу ти је, има само још једно седам фамилија, па ћу ти је донети, знаш сви читају из те једне, а зове се "Живот на ономе свету".

МОЈСИЛО

Па имам ја то, тај живот – и још други живот

(Погледа у Персу)

Живот с које ким...

(Узме књигу)

КУЗМАН

Како?

МОЈСИЛО

Казаћу ти други пут...

ЈУЛКА

(Тифтику с киме је за то време мимиком разговарала о "презентима")

Па зар онда одпадне?

ТИФТИК

Одпадне овај – само треба држати ноге у врућој води.

ПЕРСА

А шта то?

ТИФТИК

Говоримо овај о жуљевима!

(За се)

Повео сам разговор с ногу – овај –

МОЈСИЛО

Ја то брате ножем одфикарим...

(Да Кузману књигу)

ТИФТИК

Може и тако – овај –

КУЗМАН

(Загледа књигу)

Па ово је моја књига! Од куд овде?

МОЈСИЛО

Не знам!

(За се)

Неко ми је из ината подметнуо због оне пашквиле.

КУЗМАН

(Разгледа књигу и наиђе на оно писано место прочита у себи, па дрекне)

Ха! –

СВИ

(Уплашено)

Шта је!?

КУЗМАН

Ништа!

(Кија)

Аха, – пши! Кијам! – Али за ово ће и мени неко искијати!

ТИФТИК

Ја, овај – нисам крив. Погрешно сипано...

КУЗМАН

Не говори!

(Кине)

А – ха! Пиши!

XVII ПОЈАВА

Пређашњи. Гута

ГУТА

(Са писмом. Уђе баш кад Кузман кине по други пут)

На здравље!

ПЕРСА

А шта ћеш ти?

ГУТА

Имам једну тајну.

МОЈСИЛО

Какву тајну?

ГУТА

Господин Гаја дао ми је једно писмо, да га у тајности предам
фрајла Јули!

(Зове Јулу главом. Тихо)

Одите!

ЈУЛКА

(Пође)

Мени?

МОЈСИЛО

(Скочи и претрчи пут Јули)

Писмо? Какво писмо?

(На страну)

То је сигурно за Персу!

(Гути)

Овамо то писмо!

ГУГА

Али оно је за фрајла Јулу.

МОЈСИЛО

Та дај то писмо кад ти кажем!
(Зграби га за уво)

ГУГА

(Дречи)

Ајао!

КУЗМАН

Не ларми!...
(Загледа онај рукопис у књизи)

МОЈСИЛО

(Отме писмо Гути)
Још ћеш ми се ти противити!

КУЗМАН

(Мислећи да то њему Мојсילו каже, раздере се)
Не кажем теби!

МОЈСИЛО

(Раздере се)
Ни ја теби!

КУЗМАН

Онда на месту вољно!
(Гледа у рукопис)

ГУГА

(За се)
Госпо'н Паја каже: добићу бакшиш! Баш сам га добио!
(Пипа уво)

ЈУЛКА

(За се)

Боже, шта ли ми пише? И овај сметењак донео пред свима.
(Хоће да се заплаче)

ПЕРСА

(Гути)

Зар си сад баш морао донети? Гром те спалио?

ГУТА

Па, хитна је ствар.

КУЗМАН

(Кришом отвори оно место у књизи и погледа за се)
 Дакле, тако, госпа Живка! Ударили смо у младиће!

МОЈСИЛО

(Отворио писмо и чита за се)

"Поштована госпођице. Трогателан је свршетак моје прошевине"

КУЗМАН

(Гледа у књигу – за се)

Да ми је да знам чиј је рукопис?

МОЈСИЛО

(Чита даље)

"У свези покушаја с предумишљајем на тавану –"

КУЗМАН

(За се)

Не знам коме сам је последњи пут дао?
(Мисли се и гледа у књигу)

ТИФТИК

(Посматра растужену Јулку, чуо за писмо од Паје, па га све толико ожалостило, да гласно зајеца)
 И – ха!

- ПЕРСА
- Ју! Шта вам је!?
- ТИФТИК
- (Збуњено)*
Певам – овај...
- КУЗМАН
- Брез певање!
- МОЈСИЛО
- (Настави читање)*
"... С погледом на грдњу вашег оца у соби, ја сам избачен на улицу!"
- КУЗМАН
- (Мисли на рукопис – полугласно)*
Баш сам прави магарац!
- МОЈСИЛО
- (Одговара на речи у писму)*
И јеси!
- КУЗМАН
- (Љутиго)*
Шта се тебе тиче?
- МОЈСИЛО
- Ко теби говори! Ја овамо за писмо!
(Чита за се)
"У свези с вашим ладним понашањем, ја се разрешавам од досадањих намера и по потреби службе, прстенујем се с Мацом удовицом"...
- (Говори)*
Гле, гле!
- ПЕРСА
- Шта је?
- МОЈСИЛО
- Ништа.
(Чита за се даље)

”У пркос вама и вашој фамилији, ја ћу под вашим пендером запевати: Лепу Мацу одведеоше, о шарајдај – дај-дом... А ви знате мој контра-бас с којим гасим лампе. У осталом, мој теча мини-стар”

(Дрскно)

Шта!?

КУЗМАН

(Тргне се и тако исто дрскно)

Шта ти је?

ПЕРСА

Да се ниси ујео за језик?

МОЈСИЛО

(Узбуђено запрепашћен)

Теча!

ПЕРСА

(Уплашено)

Мојсило!

ЈУЛКА

(Зачуђено)

Тата!

ТИФТИК

Овај...

МОЈСИЛО

Теча!

ПЕРСА

Ама какав теча?

КУЗМАН

Чиј теча?

МОЈСИЛО

Министров... Овај, није! – Практикант је теча! Није – О шарајдај – дај-дом...

ЈУЛКА

Јао, тата, шта вам је?

МОЈСИЛО

(Сав збуњен)

То јест: теча је Паја! – Ама зар не разумете? Теча – тетак!

ГУТА

"Изео га мечак на велики петак!"...

ЈУЛКА

(Гути)

Ти да ћутиш!

МОЈСИЛО

Зар још стојите? Дајте ми брзо шешир! Оћу да идем.

ПЕРСА

Куда?

ТИФТИК

Зашто, овај?

МОЈСИЛО

Да га доведем. Да му се извиним. Да се споразумемо. Вратиће ме у службу!

(Стрпа писмо у џеп)

ПЕРСА

О, Господе!

ТИФТИК

(Кад то чује заплаче се)

Ја сам вид'о да неће, овај, добро бити, чим ми цело јутро игра лево око...

МОЈСИЛО

(Све ватреније)

Жено! Шта чекаш? Дај ми шешир! Јулка, то јест Гуто!

(Кине)

Пши-ха!

ГУТА

На здравље!

КУЗМАН

Кој ти је андрак?

МОЈСИЛО

Иди Гута – ево ти сто пара, па купи најфинијега бурмута.

ГУТА

Па, ви кијате и без бурмута?

МОЈСИЛО

Ђути, кад ти кажем! Разумеш ли, најфинијега! – Пос из министарске фамилије не сме се пунити којекаквим бурмутом. Иди! – И ја одох! –

СВИ

Куда?

МОЈСИЛО

Да доведем зета.

КУЗМАН

Ама каквог зета!?

ТИФТИК

(За се)

Зета? – Е, нећеш, синко овај! –

(Зграби Мојсила за пшеве капута)

Стојте, овај!

ПЕРСА

Каквог зета? – Куку, полудео човек!

(Вуче Тифтика за капут да му помогне)

XVIII ПОЈАВА

Пређашњи. Живка (Уђе средином).

ЖИВКА

(Ујури средином са табаком хартије)

Је л' ту Кузман? – А ту си! – Ајде кући, или ћу ово да дам у новине! – Кући кад ти кажем!

(Ухвати га за пешеве и вуче излазу)

Кући! –

КУЗМАН

Пустај ме! Кад ти кажем! Оћеш младиће! – А? –

(Отима се)

ГУТА

Чек да ви помогнем!

(Вуче Живку)

МОЈСИЛО

Пуштајте ме! Исцепасте ми капут!

ЖИВКА

(Кузману, вукући га)

Ајде кући! Или у року од три дана нисам ти жена!

КУЗМАН

Море, како ниси!?

ЖИВКА

Каз'о је мени господин Паја!

КУЗМАН

Ко? – А дакле истина је!

(Хоће да се окрене да је дограби, али у томе моменту дочепа га Мојсило за руке)

ЈУЛКА

О, Боже! Шта је ово!

МОЈСИЛО

(Да би се отсо од оних што га вуку, дохвати се за руке Кузманове)

Пуштајте ме! Министров теча – течин Паја!... Министарство – на тавану –

КУЗМАН

Пустај!...

(Вуку их. Кузман и Мојсило држе се за руке узајамно. Кузмана вуку напоље, Мојсила унутра.)

ЗАВЕСА

Ова последња сцена мора врло живо ићи, али ипак разговетно, да се сваки чује шта говори.

ТРЕЋИ ЧИН

После два месеца.

Пред кућом у дворишту.

Десно кућа, пред њом сто и једна столица. Дубином дуж позорнице плот. На среди капија Рикванд варош. Простор од рикванда до плота улица. Лево код друге кулисе дрво или већи цбуи, пред њим столица. Под столом једне нануле. Десно иза цбуна Сотирова кућа.

I ПОЈАВА

Мојсило, на Гута.

МОЈСИЛО

(Седи под дрветом и чита ону књигу "Живот на оном свету")

"... После упитах: Чиме се ви занимаете горе? –

О. Садимо цвеће. –

П. Каква има цевћа?

О. Има га сваке врсте."

(Говори)

То, например шта.

(*Чита*)

"П. Шта још има тамо? –

О. "Птица свакојаких. Има чак и љуљашка свезана за Божје дрво"...

(*Говори*)

То као Беле Недеље – љуљају се! –

(*Чита*)

"Имамо и играчке. Бата има мали велосипед, па воза ли се воза!"

(*Говори*)

Та, није могуће! Да се почем нисам преварио?

* (*Чита понова*)

"Бата има мали велосипед, па воза ли се – воза" –

ГУТА

(*Изије иза куће. Има велико алватно одело, поклоњено од Паје Практиканта. Маже се помадом*)

МОЈСИЛО

(*Говори*)

Ето ти сад! Вози се на велосипеду! Бата се воза. Оно, како је бата отишао горе, то знам – умро је, брате, па је отишао. Ама како велосипед да оде?

ГУТА

(*Мажући се слушао је горње*)

Па, мож' бит је и велосипед умро!

МОЈСИЛО

Ђути ти, будало! Ко тебе пита! –

(*Смотри му одело и види да се маже*)

А шта то радиш? – А?

ГУТА

Мажем се с помаду. Сад имамо доста –

МОЈСИЛО

Мажеш се! – Како смеш да се мажеш?

ГУТА

(Остави теглицу на сто)

Па кад имамо много. Апотекар сваког дана доноси. Већ не знамо шта ћемо да радимо? Госпа каже, да ће с помадом и пасуљ да запржава.

МОЈСИЛО

Не тртљај! А чије си то одело обукао?

ГУТА

Дао ми госпо'н Паја.

МОЈСИЛО

Паја? – Па што си га баш данас обукао?

ГУТА

Знате, позват сам на свадбу.

МОЈСИЛО

Чију свадбу?

ГУТА

На госпо'н Пајину. Жени се с Мацом удовицом, па овде праве свадбу.

МОЈСИЛО

(За се)

И то је из ината.

(Гути)

Од куд тебе баш да зове?

ГУТА

Па часник сам.

МОЈСИЛО

Какав часник.

ГУТА

Свадбени. Носим свеће.

МОЈСИЛО

Какве свеће?

ГУТА

Воштане, с пукетима и пантљикама.

МОЈСИЛО

Ама чије свеће, звекане?

ГУТА

Па кумовске.

МОЈСИЛО

(Љутиито)

И баш си ми данас нашао да носиш свеће?

ГУТА

Па, кад је данас свадба.

МОЈСИЛО

Ти не смеш да носиш свеће! Ког си питао?

ГУТА

Ама дао сам часну реч.

МОЈСИЛО

Какву реч! Даћу ја теби реч! – Свлачи се!

ГУТА

Та једва сам се удесио!

МОЈСИЛО

Та свлачи се! – Кад ти кажем!

(Скочи)

Чујеш ли?

(Појури га)

ГУТА

Немојте, за Бога! – Морам!

(Бег)

МОЈСИЛО

Ама шта мораш? Стани! Куд мораш?

ГУТА

(На капији)

На свадбу! –

(Утекне улицом десно)

II ПОЈАВА

Мојсило. Сотир, па Перса

МОЈСИЛО

(Сам)

Побеже! – Ама, доћи ће он мени! Искијаће и свадбу и свеће и практиканта и удовицу... Чудим се ја, што се он лицка и маже – Оно, што се маже, нек се маже. Маже се и Јулка и Перса и ја се мажем.

(Случајно умочи прст у теглу и маже се)

и сви се мажемо! Ама што да носи свеће, данас кад очекујем смртан случај у кући. И то коме носи? Паји – оној практикантској лоли, што ме насадио. Истина било је поодавно, али памтим; као што памтим дан кад сам се оженио, и после: кад су ме ставили у пензију. И увек сам сâм био крив. Кад сам се хтео женити, вукли ме људи и нису ми дали, ја се отмем и оженим се! Кад су ме хтели ставити у пензију, вукли ме људи да гласам за владу, ја се отмем и – одем у пензију! – Кад сам хтео отићи код "течиног сестрића", практиканта Паје, вукли су ме да не идем, ја се отмем и одем, баш на његово прстеновање с Мацом! Пуна соба, све сами неки практиканти. Чак сам му честитао и

њему и Маци. Кад ме упозно са течом, ја се сав преподобио и удешавам разговор а теча каже: "ја брате, нисам министар, ја сам звонар!"... Одзвонило им да Бог да!... Излетео сам к'о опарен...

(Седне крај стола и оставља теглицу)

Ово је врло добра ствар. Чува лице, а после мирише и то здраво лепо мирише!...

СОТИР

(Уђе на капију и застане на уласку. Виче)

Господин Мојо!

МОЈСИЛО

(Тргне се. У забуни дохвати теглицу и држи)

Ко ме зове?

СОТИР

Окам те сал на два реча. Јела!

МОЈСИЛО

Па оди овамо, брате!

СОТИР

Ја ли? – Јок ја. Не прилазим ја више на куде астали! Јок! –

МОЈСИЛО

Ама, оди, човече!

СОТИР

Јок, јок! Ни у кафану си не искам сал због астали.

МОЈСИЛО

Та, немој бити луд.

СОТИР

(Прилази опрезно, али још увек је далеко)

Слушај господин Мојо, да се селиш из овуј кућу.

МОЈСИЛО

Како?

СОТИР

Тол'ко ти казујем.

МОЈСИЛО

Ама зашто?

СОТИР

Искам да искарам вештерице из моју кућу.

МОЈСИЛО

Какве вештице?

СОТИР

Море какве су да су, с реп – брез реп, теће да излегаш. Ђавол си, сотона ли си и ти и жена ти и па девојченце ти.

МОЈСИЛО

Ама како ти то говориш?

СОТИР

Спрам свећу и Дамјан!

МОЈСИЛО

Та не будали, човече. Нема ту ничега –
(Случајно умочи прст у помаду)

СОТИР

Сал што се излекујете сас тај мас, кад неје ништо? Мацкате се...
Мацкате...

МОЈСИЛО

Ама ко се мацка, брате? И што да се мацка?

СОТИР

Ђорав ли си те не видиш дек си и саг стегнуја тој филцанче с
мас?

МОЈСИЈО

(Тресне теглу на сто, али тако да остане на столу)

То, овај сасвим случајно.

(За се)

Да ти ђаво носи помаду.

СОТИР

(Ватрено)

Од случајнос! А какав си је случајнос сас Гуту? Туј у сокака мину поред мен, па се блешти асли како тенсија у чисти пон-еделник! Ели ће и тој да биде од неки случајови? – Бре, вије се излекујете, а ми што смо простаци, да не заврзају вештерице и да не потепају како едне дуденке! Ама, сал' то неће да доживиш! – Ајд – селите се!

ПЕРСА

(Изиђе из куће)

Та шта је то! Шта вичете? Као да немамо самртника у кући!

СОТИР

(Стукне корак-два)

Леле? Саг на мртвак!

МОЈСИЈО

Та, буди паметан човече!

СОТИР

(Све ватреније)

Ич од памет да ни не збориш. Стористе ме како лудог Трајила, што беше у Пожаревачко! Не смем си по ноћ ни куде на кенеф да просиктам. Спацирају се по моју авлију караконцули! Ону-матке у пол ноћ беше си кад си искокну на доксата. Погледам, кад од онуј страну оди бунар што је, излегла нека караконцула сас вратило, а да опрошћавате у кошуљуку, па се витла а там – а овам окол бунара!

ПЕРСА

(За се)

Ју! Моја Јулка! –

СОТИР

Не знава оди зор куде да се скупам! Она си рипа – рипа! Ја си поћута дорие мину а тагај чакшире – да опрошћавате – посрамише ми чес! – Ја то селте се!... Толко ви казујем! –

ПЕРСА

Па, немојте газда, викати! Добро, селићемо се кад нам изиђе месец, па свршена ствар.

СОТИР

Јок! Јок! Каки месец! – Саг ће се силите! Ни час нећу ве трпим у мој дом!

ПЕРСА

Како? – Одмах?

СОТИР

Саг, саг!

ПЕРСА

А, то неће бити.

СОТИР

Ама тој ће да бидне! Море ћу ве непудим из кућу како едне додоле...

ПЕРСА

Е, то ћемо да видимо!

МОЈСИЛО

Па, забога, имамо самртника и следствено и пратњу. Па помисли на своју душу. Куд ће ти душа?

СОТИР

Куде ће да ће, теће неће да дочекаш да улегне у твој астал.

МОЈСИЛО

Неће брате у астал. У пакао ће – у ватру!

(Узме књигу)

Ево да чујеш шта кажу духови са онога света...

(Оне да чита)

СОТИР

(Који се у свађи приближио уплашено одскочи)

Тој да ми не спомињеш. Нек си седи онај свет какој си је, до суден дан, а тагај: пеки! –

(Пође)

МОЈСИЛО

(За се)

Ово помаже!

(Гласно)

Чекај! Слушај! –

(Пође за њим чита)

”јер тешко онима, који дођу где је горуће језеро, тамо где се чује плач и шкргут зуба – тамо...”

СОТИР

(Већ близу капије)

Мани се! – Остав и езеро и па онај свет! Ете, цаба ви и кућа и кирија! И тој ће си кабулим сал да промине без белај!

ПЕРСА

(Која је дотле љутило штала)

Е, хвала вам газда Сотире. Ја сам одмах помислила, да нисте ви баш такви...

СОТИР

Поубаво тејаше да бидне да ве искара, ама ете саг седите си...

(Изиђе на капију)

МОЈСИЛО

(Перси)

Бога ми, ова књига добра за плашење. Шта велиш.

СОТИР

(Враћа се)

ПЕРСА

(Смотри Сотира)

Шта ће сад?

СОТИР

Чујеш господин Мојо! Вика се: "Небо далеско, земља тврда, пенцери тесни, а врата па затворена" а сам сâм сал у кућу –

МОЈСИЛО

Па?

СОТИР

(Прилази опрезно)

Па, искам да ми напрајиш едеп пешкеш, да ми даваш туј мас, да се и па ја мацкам оди вештерице и анатемњаци.

ПЕРСА

Какву маст?

СОТИР

(Покаже теглу)

Онуј, дѐ!

ПЕРСА

Па то је помада!

СОТИР

Помада– постара– тој му је. Вика се: лек и заради доброје, па кад гу вије ћопкате на образа, што па ја да гу не ћопкам?

МОЈСИЛО

(Даје му теглу. смеје се)

Ха, ха, ха! Узми брате, узми! Мажи се!

СОТИР

(Узме и маже се)

Саг искам да видим што ће ми праји вештерица! А улегне у авлију, а ја с мас ћоп по образа, па стига – излекујем се!

ПЕРСА

(Смеје се)
Ха, ха, ха!...

СОТИР

Смеј се де, смеј, госпа Персо! Ама беше му саг и сас вештерице и анатемљаци и па караконцуле! –
(Оде мажући се на сокак лево)

III ПОЈАВА

Мојсило. Перса

МОЈСИЛО

Смешан човек! Боји се! Оно и мора да се боји, видиш њему се јављају и живе приказе. Види их по авлији, око бунара...

ПЕРСА

Ју, па то је била наша Јулка...

МОЈСИЛО

Јулка? Како Јулка? Да није постала месечарка?

ПЕРСА

Није, него баба Мага ми је рекла да тако треба: да отрчи на вратилу око бунара, па ће оздравити.

МОЈСИЛО

А од чега да оздрави кад није ни болесна?

ПЕРСА

Па дабоме, сад ти није ни болесна! Куку мени!...

МОЈСИЛО

Не кукај! Ја треба да кукам, јер сам се истрошио у лудо. Толике паре дадох за девојачку спрему, па сад опет за неку мртвачку спрему...

ПЕРСА

Да ти и то није жао? Све теби смета. Смета ти и што јадница често једе...

МОЈСИЛО

И то све нека скупа јела једе. По десет пута дневно...

ПЕРСА

Па нек једе! Нећеш јој дуго бројати залобаје; још неколико сати, јој мени...

МОЈСИЛО

Ама, не кукај! Неће отићи на овај свет на муке, лепо је тамо.

ПЕРСА

Црно јој лепо!

МОЈСИЛО

(Прелистава књигу)

Има и велосипед; може да се воза и на велосипеду. После, може – Чекај, где беше?

(Тражи по књизи)

Ха. Ево! Слушај!

(Чита)

П. "А чим се ти Пато играш?"

ПЕРСА

Која Ната?

МОЈСИЛО

Па, то пише у књизи. Нечија Ната. Шта те се тиче чија је! –

(Чита)

"П. А чим се ти Нато играш? О." –

ПЕРСА

(Упада)

А шта му је то "О" и "П"?

МОЈСИЛО

Не знам. Тако пише! После, то су ствари са онога света, а ја тамо још нисам био и не желим скоро.

(Чита)

"П. – А чим се ти Нато играш?"

ПЕРСА

Па то си већ прочитао!

МОЈСИЛО

Па што ме сваки час прекидаш? Слушај и ћути!

(Чита)

"П. – А чим се

(Говори)

А, јес – то сам већ прочитао.

(Чита)

"О.– лутком, воћем и цвећем".

(Говори)

Видиш ли?

(Чита)

"И ја и Бата и Љубица Стевановић играмо се шапца-лапца кој мој друг?"

(Говори)

Видиш играју и шапца-лапца и аницајес и дугмета и пиљке...

ПЕРСА

Истина?

МОЈСИЛО

Истина! Па дабоме да је истина кад ту пише. За то ти кажем да не кукаш. И Јулка ће да игра. Она зна добро да игра пиљке, све ће да их надигра: и Свету Параскеву и Мученицу Агрипину и Петковачу? Оће Јулка.

ПЕРСА

Мож' бит и лажу?

МОЈСИЛО

Како лажу? Ама с њима се разговарају све неки барони, грофови и кнежеви! Чак и покојни руски цар стављао им питања. А тек с руским царем не смеју се шалити! Русија је то – еј!

ПЕРСА

Па, јесте.

МОЈСИЛО

Е, па кад јесте, онда што кукаш брате? Не треба да кукаш.

ПЕРСА

Не треба, ал' опет морам. Јадна моја Јулка...

(Готово да заплаче)

Сирота... Нит је проживела нит' се наживала...

(Плаче)

Одвојили смо је и од света, да јој не би ко казао шта је чека...

IV ПОЈАВА

Мојсило. Перса. Тифтик.

ТИФТИК

(Улази на капију. Ципеле му тесне. Стежу га. Несигурно корача. Носи велики венац са тракама за крстачу. На тракама пише Јули Росићевој – несуђеној Тифтиковој. – Носи и пакетић. – Прилази столу и заплаче се)

Ево, овај и... венац за крстачу!...

(Зајеца)

ПЕРСА

(Кроз плач)

Куку Јуло! Чедо моје! – Ево донео господин апотскар венац!
Куку!...

МОЈСИЈО

(Уздржава се да не заплаче)

Ама, што брате – овај – сад кукате? – Не треба да кукате...
(Заплаче се)

ТИФТИК

(Кроз плач)

Дао сам да јој се натрукује и име...

(Мојсилу)

Ево, прочитајте.

МОЈСИЈО

(Узме траке и чита кроз плач на првој пантљици)

"Јулки Росићевој"

(На другој пантљици)

"Несуђеној Тифтиковој"...

(Озбиљно, без плача)

А што брате Тифтиковој? И после, ко вам је казао да тако трукујете? И шта сте ви њој?

ТИФТИК

Ја к'о овај – мислим –

МОЈСИЛО

(Љутито)

Не мислиш ти брате ништа!

ПЕРСА

Али, Мојсило!

МОЈСИЈО

Коме ти Мојсило? Немој ти никоме Мојсило! Ја ако сам Мојсило, за себе сам Мојсило!

ПЕРСА

О, господе Боже, шта ти је?

МОЈСИЛО

Како шта ми је? Што да трукује "Тифтиковој?" Што да јој издева имена?

ПЕРСА

Па то се може избрисати.

ТИФТИК

Не може! Масна је боја, и овај – здраво је јака...

МОЈСИЛО

(Перси)

Ето видиш!

ТИФТИК

Али, овај – може се исправити –

ПЕРСА

Како?...

ТИФТИК

Па овај – тако овај –

МОЈСИЛО

(Блажије)

Говорите брате!

ТИФТИК

Па, да овај – испросим и прстenuјем – госпођицу Јулу, онако "на врат на нос"...

МОЈСИЛО

(Благо)

То сам и ја мислио. Али ова моја половина – управо ова моја четвртина, јер ја сам ти овде у кући само једна четвртина – она неће. Она је хтела Пају...

ПЕРСА

Више да ми га не помињеш. Доста је било комендије због њега!
– Шта сам га хтела – сам си све измислио! Сам си и записао оно
у књигу! –

ТИФТИК

Ко је?

МОЈСИЛО

Ништа – ништа! Наша једна ствар...

ПЕРСА

Није само наша! Него и Кузманова и Живкина...

ТИФТИК

Па, овај господин Кузман је оставио госпа Живку... због овај...

ПЕРСА

Паје! – Јест – било је нешто – написмено... После и неке изјаве
и такве ствари...

МОЈСИЛО

Све је то због – асталчета! – Оно је и ово све начинио и спречио
удабу Јулину...

ТИФТИК

Па, ми сад овај – да предухитримо смрт – да овај буде свадба. Ја
ћу овај да сносим све дупле трошкове.

МОЈСИЛО

Како дупле?

ТИФТИК

Око свадбе овај и погребa. Штапаћу и позивнице за свадбу и
посмртне листе...

(Стаје с ноге на ногу)

Уф! Ал' ме стежу ципеле! Узо сам пумеру 42, место 45.

МОЈСИЛО

(Перси)

Чула си. Па шта велиш?

ПЕРСА

Ју, нећу! Нема смисла! – Зар пред смрт!

МОЈСИЛО

Ето, њој нема смисла!

(Тифтику)

А ја сам увек био за вас, и што кажу, за вашу помаду.

ТИФТИК

Ево и сад сам донео – овај –

(Даје пакетић Мојсилу)

МОЈСИЛО

Аха, дајте! Дајте! Треба нам. Сад и газда Сотир употребљава.

ТИФТИК

(За се)

Морам се обратити на госпа Персу. – Не сме се, овај више одлагати –

(Перси)

Овај – реците госпа Персо, јесте ли ви били кад год млади?...

ПЕРСА

Шта?

МОЈСИЛО

Ја се тога не сећам. Кад сам је узео била је већ сувише одрасла.

ПЕРСА

(Мојсилу)

Ко тебе пита!

ТИФТИК

Мислим овај – зар ви не знате шта је љубав? Зар нисте никад љубили?

ПЕРСА

(Уздахне доста комично)

Ах!

ТИФТИК

Кажите – овај? –

ПЕРСА

Да – љубила сам... Али то је давно било!

МОЈСИЛО

(Заједљиво)

То је онај коњички наредник...

ПЕРСА

Официр! – Волели смо се још као деца, али није ме хтео узети – не знам зашто...

МОЈСИЛО

Па моју несрећу.

ТИФТИК

Коњички?...

(За се)

Сад смо на коњу.

(Да је троне)

Па што онда не одобрите моју свезу. Сетите се коњичког...

МОЈСИЛО

(Допуни)

Наредника!

ПЕРСА

Ти да ћутиш! –

МОЈСИЛО

(На страну)

О, што те не узе тај коњаник! – Него си објашила мене пешака...

ТИФТИК

Сегите се свега...

(Плачу)

И... и одобрите ову свезу...

ПЕРСА

(Тропута)

Па – ја не браним. Ако Јулка хоће... њена воља!... Питајте њу...

Само што пре... Једанаест је близу...

ЈУЛКИН ГЛАС

(Из куће)

Мама!

ПЕРСА

Јух! Ето је! – Хајде Мојсило... Можда јој је зло... Једанајсти сат је ту... Хајде Мојсило! –

(

(Тифтику)

Извините!

(Оде у кућу)

МОЈСИЛО

(Узме књигу и пакетић)

Ајде – ајде!...

(Тифтику)

Ви причекајте...

(Оде у кућу)

V ПОЈАВА

Тифтик, па Паја.

ТИФТИК

(Сам)

О – овај! – Баш та моја прошевина, никако да се сврши. Три месеца овај и све сами почечи, никако нема краја. Да дигнем руке сад, то нема смисла. Сви би ми се смејали и практикант би ми се смејао!... То овај не сме бити!... Како би било да дозовем попа, да нас овде одмах на двоје, на троје венча и после и њу да – причести? Све о једном трошку... Аух! Ал' ме стежу ципеле...
(Хоће да седне – наиђе Паја)

ПАЈА

(Преко плота)

Ха, добро кад сте ту господине Славко! –

ТИФТИК

(Тргне се, за се)

Шта ће овај сад...

(Крије венац иза леђа)

ПАЈА

(Уђе. Углађен, у новом оделу, са рузмарином на капућу)
Тражио сам вас у апотеци! Нужда ми је велика...

ТИФТИК

Па има тамо овај, други помоћник, да вам да лек.

ПАЈА

А не тако рећи ви сте ми нужни... ви сте ми једини лек.

ТИФТИК

Лек – ја? А од чега овај...

ПАЈА

Од незгодног случаја, од неверног девера...

ТИФТИК

Како овај...?

ПАЈА

Па тако, нема ми девера, побратима, а свадба чека тако рећи да пође.

ТИФТИК

Па причекајте га овај...

ПАЈА

Не помаже! Тако рећи ноћас се толико напио, да не могу да га поврате... Лежи тако рећи ка једна ствар... Па сам вас хтео да замолим, да свршите ту деверску церемонију...

ТИФТИК

Сад – овај... не могу... Не могу овај!

ПАЈА

Зашто?

ТИФТИК

Па овај тако... што овај... немам превез ни пукет...

ПАЈА

Ама лако за превез. А пукет – ето вам тако рећи иза леђа?...

ТИФТИК

Иза леђа... то је овај – венац –

ПАЈА

Па све једно. Истина удовици не треба венац али тако рећи опет може – понесте ви тај венац...

ТИФТИК

Ама труковано је већ друго име... Не – не – овај – не могу... После писам поручио ни кола...

ПАЈА

Каква кола! Пешице ћемо ми...

ТИФТИК

Пешице? Аја – не могу овај! – Никако не могу... узо сам 42 место 45... па ме стежу –

ПАЈА

Ко вас стеже?

ТИФТИК

Ципеле!... Ето овај једва стојим. – Извините не могу... Узмите ког другог...

ПАЈА

Дакле, тако рећи одбијате...

ТИФТИК

Морам овај... Иначе здраво би волео да се ородимо овај... Али ето, немогуће... Узмите ког другог...

ПАЈА

Кога ћу?

СОТИР

(Наилази на капију)

VI ПОЈАВА

Пређашњи. Сотир.

ТИФТИК

Ха, ето – узмите газда Сотира и он је момак...

ПАЈА

Матор је...

ТИФТИК

Па, овај боље је кад је девер матор – овај –
(*Виче*)

Газда Сотире!

СОТИР

Куј ме ока? Ти ли господин апотекарину?

ТИФТИК

(*Непрестано крије венац*)

Јест овај –

СОТИР

Што искаш од мен.

ТИФТИК

Ја, овај, ништа, него господин Паја, хтео је да вас лепо замоли,
да му будете девер.

СОТИР

Куј? Ја ли...

ТИФТИК

Јесте овај –

СОТИР

Бә, сал тој не бива! Ја девер! Восак ћу набушам у уши сал то да
не чујем...

ПАЈА

А зашто не? – Зашто, тако рећи, не би били побратими. Стар сте човек, данас сутра, не дај боже болести, требаће неко да потрчи, да принесе и донесе. А ја ту, млад побратим, па снаја искусна жена, тако рећи и да истрља с камфором...

СОТИР

Тако си је. Ама, теке срамота! Стар човек да искочи по цаду сас младу како деша. Гезилак!

ТИФТИК

Па, то је, овај интересантно...

СОТИР

Интерес вика! Ја ли сам за интерес, да фаћам интерес од младу! Ајде, срам да те је за то зборење!

ПАЈА

(Тифтику)

Факт! Како ви то говорите и тако рећи шта се ви мешате у наше ствари.

ТИФТИК

Ама овај, да се разумемо...

СОТИР

(Тифтику)

Јаз'к бре, ја ћу ли праим лошо сас младу! – Ти ли ће ме резилиш? – Е, ете теб за инат, ћу си станем дeвер сас еден алал и кеиџ! –

ПАЈА

Хвала ти, побратиме тако рећи!

(Загрли Сотира)

Ајдмо, побратиме... Чекају сватови...

СОТИР

Ама, да причекнеш малко, да си не останем постидан, да си узнем еден пешкеш за младу...

ПАЈА

Лако ћемо за то...

СОТИР

Море, па и да се обричим...

ПАЈА

И то ћемо уз пут...

СОТИР

Е, ајде – де!

(Пође – окрене се Тифтику)

Ти ће ме резимиш! Санкјим си нека ећимска вера! Срам да те је!

(Одпљуне и оде)

ПАЈА

(Тифтику)

Том се нисам тако рећи од вас надао! –

(Одпљуне и оде)

VII ПОЈАВА

Тифтик, па Јулка

ТИФТИК

(Сам гледа за њима – пљуне)

Пфуј и вама! – Ко да сам, овај, нешто ружно учинио! Ја му наш'о девера и сад још ја крив...

(Штрецају га жуљеви)

Јао, јао! Ала штреца... ала стежу ципеле... Овај 42 – Морам сести...

(Седне)

Проклети шустер?

ЈУЛКА

(Из куће споља)

Нека мама, изнесите ми напоље, па ћу јести. Само нек су добро пржена. –

ТИФТИК

(Скочи)

Ето, је овај! – Где ћу да склоним венац! – Ах, проклети венац! Нигде нема згодно место!

(Осврће се)

Ха, знам! Горе – на кров!

(Баци венац на кров, али тако да се венац нешто мало и види, али траке се не смеју видети)

ЈУЛКА

(Излази из куће. врат јој обавијен белом марамом или салветом. У папучама је)

Ах – ви сте ту?

ТИФТИК

Ту сам, овај! – Јао!

ЈУЛКА

(За се)

Проклети оток, ал' ме штреца, полудећу од бола!

ТИФТИК

(За се)

Проклете ципеле, ал' ме стежу – пашћу од бола!

ЈУЛКА и ТИФТИК

(Заједно)

Ајао! –

ТИФТИК

Шта вам је овај – ? Да вам није зло?

ЈУЛКА

А што се вас то тиче?

ТИФТИК

Па – овај – онако!

(За се)

Јао, ноге!

(Гласно)

Госпођице, поштована Јулијана! Ја не могу дуже издржати бол срца –

(За се)

и ногу.

(Гласно)

Зато ми, овај, дајте одлучан одговор. Хоћете ли примити овај, моје срце – моју руку – моје ног –

(Тргне се и поправи)

моје приходе овај – моју месечну плату?

ЈУЛКА

За Бога, маните ме! Како вам могу сад одговорити поред оваквих болова од отока.

ТИФТИК

Имате оток?

ЈУЛКА

Па зашто би иначе обмотавала врат.

ТИФТИК

Па што не лечите – овај –?

ЈУЛКА

Чиме?

ТИФТИК

Црним луком. – Не сећам се, овај, али чини ми се, расече се црни лук, па се привеже.

ЈУЛКА

(Устане)

Идем да донесем –

- ТИФТИК
- Шта?
- ЈУЛКА
- Главицу лука, из подрума.
- ТИФТИК
- Немојте, овај – ја ћу.
(Пође)
- Овамо се иде, је л' те?
- ЈУЛКА
- Јесте.
- ТИФТИК
- (Пође иза куће – осврне се)
- А – овај – има ли у подруму пацова?
- ЈУЛКА
- Мало. Али не бојте се!
- ТИФТИК
- (Уплашено)
- О, не бојим се, овај...
(Оде иза куће)
- ЈУЛКА
- (Сама)
- Јадан човек! – Сав је сметен! – То је сигурно од оних силних мириса у апотеци. Видим да ме воли... али ја... само кад би знала шта је с Пајом. Од како је отишао у Паланку ништа нисам чула о њему! – Сигурно је љут на мене... Истина, ја никуд и не излазим. Не пуштају ме из куће. Све ме нешто чувају и кљукају. И овај оток то је од силнога јела... Не знам шта им је...
(Чује се као да се нешто скотрљало низ подрумске степенице)
- Шта је то? – А, сигурно се господин Тифтик омакао низ подрумске басамаче! – Сиромаче! –
(Пође – па је штресне чир)
- Ух! Ал' боли... Да ли ће ми лукац што помоћи. То и бабе препоручују, а апотекар свакако зна бапске лекове.

ТИФТИК

(Враћа се. Носи главицу лука. Мало му нос огуљен, и упрљана колена)

Ево – овај, донео сам.

ЈУЛКА

Јесте ли могли наћи?

ТИФТИК

Овај – директ сам с првог басемака право на лукац – наишао...

ЈУЛКА

А што вам је окрвављен нос? Да нисте пали?

ТИФТИК

Нисам – овај. То је због "директ"...

(Чисти се)

ЈУЛКА

(Погрешно га разумела)

Има дирека, али како да не видите?

ТИФТИК

Не мари ништа!

(Брише нос)

Малко је огребан!

(Узме лукац)

Сада да привијемо.

(Перорезом пресече главицу лука, одвије Јули завој, метне лук и понова завије – за то време говори)

Ви, овај госпођице, до сад нисте сигурно волели – ?

ЈУЛКА

Лукац?

ТИФТИК

Не овај – не биљку, него овај онако – од животиња?

(Одреши јој завој)

	ЈУЛКА
Јесам.	ТИФТИК
<i>(Запрепашћено)</i> Кога, овај?	ЈУЛКА
Наше пестанце.	ТИФТИК
Четвороношца? <i>(За се)</i> Хвала Богу! <i>(Гласно)</i> Паде ми камен са срца – овај.	ЈУЛКА
Вама.	ТИФТИК
Да, овај – <i>(Меће лук на чир)</i> Ала вам је леп оток!	ЈУЛКА
Вама се све којешта допада.	ТИФТИК
И ви ми се допадате. <i>(За се)</i> Јао ноге! <i>(Завезо је чир)</i> Готово	ЈУЛКА
Хвала.	

ТИФТИК

На мало! –

(Спрема се нешто много да јој каже)

Госпођице Јулијана –

(На страну)

Јао... не могу да издржим... сева! Сева! –

(Гласно)

Љубав је као муња – сева овај! Севне на један пут – јао!

ЈУЛКА

Шта вам је? Да вас не боли врат?

ТИФТИК

Не. Ниже – много ниже! Овде – у срцу!

(За се)

Проклети шустер.

(Гласно и брзо)

Видите, ја вас овај, волим...

ЈУЛКА

Ви?

ТИФТИК

Јест. –

(За се)

Не могу више издржати. Не знам да ли су ми сувише нежне ноге или су сувише тесне ципеле?

(Гласно)

Госпођице, ја имам, овај, једну молбу на вас. – Од тога зависи много, врло много! – Хоћете ли ми – ах!

ЈУЛКА

Али шта?

ТИФТИК

Хоћете ли ми – хоћете ли ми – ух!

ЈУЛКА
Та, кажите за Бога!
ТИФТИК
Хоћете ли ми дати –
ЈУЛКА
Моју руку?
ТИФТИК
Не! Ваше папуче.
ЈУЛКА
(Устане)
Моје папуче?
ТИФТИК
(Зграби столицу)
Морам сести – иначе ћу пасти!
(Седне)
ЈУЛКА
Шта вам је за бога?
ТИФТИК
Имам тесне ципеле! – Дајте ми папуча!
ЈУЛКА
(У исприличи)
Али за Бога, ја тек не могу остати без папуче!
(Смотри под столом нануле)
Ха, баш сте срећни –
ТИФТИК
У љубави?
ЈУЛКА
Не. У ногама! –
(Даје му нануле)
Ево вам нанула.

ТИФТИК

(Узме нануле на прст и устане)

Хвала! – Сад извините! –

(Оде иза ибуна За се)

Ово је сад к'о она песма: скидај ципеле, обуј, овај, нануле”...

Данас ми све испада поетично.

ЈУЛКА

(За се)

Здраво смешан човек! –

ТИФТИК

(У нанулама Ципеле је оставио крај ибуна)

Тако, сад ми је лакше! – Госпођице – овај –

(За се)

Морам опет из почетка! –

(Гласно)

Госпођице Јулијана, реците ми отворено, што ми овај –

ЈУЛКА

Доста, доста! Ето, маме!

VIII ПОЈАВА

Пређашњи. Перса и Мојсило.

ПЕРСА

(Доноси јело и "бештек")

Ево чедо, кајгане.

(Метне на сто)

МОЈСИЛО

(За се)

Изгледа да су се споразумели!

(Смотри нануле на Тифтиковим ногама)

Што ли је овај обукао нануле...!

ЈУЛКА

(Тифтику)

Извол'те, ако је по вољи. Ја ћу само мало –

ТИФТИК

О, хвала – овај, једите ви само... Пријатно –

ЈУЛКА

Хвала.

(Једе)

МОЈСИЛО

(Одазове на страну Тифтика и Персу. Тихо њима)

Сад ће једанајест.

ПЕРСА

(Тихо)

Сад ће умрети! Куку! –

МОЈСИЛО

Та, не кукај пред њом! –

(Тифтику)

А, јесте ли се споразумели?

ТИФТИК

Јесмо.

ПЕРСА

Па?

ТИФТИК

Дала ми је –

МОЈСИЛО

Корпу?

ТИФТИК

Не. Него нануле.

МОЈСИЛО

Нануле!?

ПЕРСА

(Сад смотри да је Тифтик у наулама)
 Јух – истина! А шта то треба да значи –?

МОЈСИЛО

(Чује да сат избија фртаље)
 Пет! – Избија сат! –
(Сат, избије четири фртаља па онда 11 сати – Мојсило броји)
 Један, два, три, четири –
(И т. даље до једанајест)
 Једанајест!... Сад ће умрети!

ПЕРСА

(Уплашено)
 Сад ће!

ТИФТИК

(За се)
 Оде моја прошевина! –

Пауза

ПЕРСА, ТИФТИК и МОЈСИЛО

(Згледају се за време паузе)

ЈУЛКА

(За се)
 Једанајест! – Па, ако – моћи ћу опет да ручам.

МОЈСИЛО

(Тихо)
 Једе?

ПЕРСА

(Тихо)
 Једе.

ТИФТИК

(Тихо)
Једе – овај!

МОЈСИЛО

Можда то већ као мртва једе? – Ко ти га зна како се од асталчега умире!

ПЕРСА

(Тихо)
Сигурно је мртва! Куку!

ТИФТИК

(Тихо)
Па видите овај –

МОЈСИЛО

(Тихо)
Право кажете – да је мало дирнем!
(Приђе опрезно Јули, дрмне је)

ЈУЛКА

Шта је, тата? –

МОЈСИЛО

(Забезекнут)
Ништа – ништа! – Онако! –
(Приђе Перси и Тифтику. Тихо)
Жива је!

ПЕРСА

(Тихо)
Видиш, твоје асталче лаже!

МОЈСИЛО

А што моје асталче! Ваше асталче....

ТИФТИК

(Тихо)
Мож' бит овај сат не ради добро? Изостаје – овај –

МОЈСИЛО

И то може бити. После, асталче је сигурно рачунало по средње-европском времену – по жељезничком сату?

ТИФТИК

Мој сат иде по жељезничком – овај –
(Вади сат и гледа)

ПЕРСА

Колико је?

ТИФТИК

Још минут до једанајест.

ПЕРСА

(Мојсилу)

Видиш.

МОЈСИЛО

Ја сам то казао. Чекаћемо још минут.

ТИФТИК

Да чекамо! –

(За се гледајући у сат)

Сад је све доцкан, па баш да је ту и поп.

ПЕРСА

Умреће она, тешко мени! Асталче не лаже –

МОЈСИЛО

Дабоме да не лаже. И што к'обајаги да лаже? Шта има од тога?
Ништа!...

ПЕРСА

Паметан је тај, како се зваше – Палата – двокатница – како ли?

МОЈСИЛО

На ту форму жено, нешто велико. Двокатна му памет. Добро је написао, и ако је написао.

ТИФТИК

(Гледао за то време у сат. Прошао је минут)

Сад!

МОЈСИЛО

Шта?

ТИФТИК

Минут овај – прош'о! – Једанајест тачно!

(Метне сат у цеп)

ПЕРСА

Сад ће!

ЈУЛКА

(За се)

Здраво волим кајгану. Могу много да поједем.

(Једе – доста халапљиво)

МОЈСИЛО

Она једе? –

ПЕРСА

Једе.

ТИФТИК

(Потврђује)

А-а!

МОЈСИЛО

(Тифтику)

Видите сад ви, да л' је мртва?

ТИФТИК

(Уплашено)

Ја, овај – не смем.

МОЈСИЛО

(Перси)

Иди ти!

ПЕРСА

(Приђе Јули – дрмне је)

Јуло, чедо!...

ЈУЛКА

Шта вам је мама?

ПЕРСА

Ништа. Онако –

МОЈСИЈО

Ништа, ништа!

ТИФТИК

(За се)

Жива је.

ЈУЛКА

Па, што ме мувате?

МОЈСИЈО

Мож' бит случајно! –

(Тихо Тифтику)

Мора бити да и ваш сат не ради добро.

ТИФТИК

Можда има задоцнење, ко свака железница?

ПЕРСА

То ће и бити.

ЈУЛКА

(За се)

Баш ми је пријало!

(Слади)

А-а!

МОЈСИЈО

(Уплашено али тихо)

Јесте ли вид'ли? Зевнула је...

ТИФТИК

То је ропец!

ПЕРСА

Свршила је – куку мени!

ЈУЛКА

(Како је чачкала зуб, плуцне на земљу, без претеривања)

ТИФТИК

Ено, плуцка!

МОЈСИЛО

Плуцка?

ПЕРСА

Ваљда крв?

МОЈСИЛО

Сад ћу да видим.

(Звиждуће, и као онако случајно обиђе око плувачке – приђе Тифтику и Перси)

Плувачка је.

ТИФТИК

Па, овај то је овај добро кад плује, само кад не плује на браду, овај –

ПЕРСА

Ко зна, можда она није више жива? Можда је то њен дух?

МОЈСИЛО

Чекај, питаћу је.

(Гласно)

Јуло чедо, како се осећаш?

ЈУЛКА

Добро. А што?

ПЕРСА

Да не осећаш онако, као малаксалост?

ЈУЛКА

Како "као малаксалост"?

ТИФТИК

Па, онако овај, као да сте мртви?

ЈУЛКА

Све којешта од вас.

IX ПОЈАВА

Пређашњи. Гута.

ГУТА

(Дотрчи код капије – без свеха)

Сад ће да се крену сватови! –

МОЈСИЛО

(Гути)

Горњај се!

ГУТА

Бога ми! –

(Утекне десно)

X ПОЈАВА

Пређашњи, без Гуте.

ЈУЛКА

Шта каже? Сватови? А чији?

МОЈСИЛО

Ничији –

ПЕРСА

Та, луди Гута, трабуња којешта!

МОЈСИЛО

(За се)

То јој не смемо казати –

ТИФТИК

(Јули)

Па, овај, то је прак –

МОЈСИЛО

(Гурне Тифтика и упадне у реч)

Пра – пратња! Јест, нечија пратња!

(Тифтику)

Како би јој то рекли!

ТИФТИК

(Тихо)

А што? Па она није волела ни једнога двоножца.

ПЕРСА

(Тихо)

Све једно.

ЈУЛКА

Али ја сам лепо чула да је рекао сватови?

ТИФТИК

Није, овај, госпођице! –

(За се)

И тај Паја, мора баш овуда да прође!

Чује се у даљини музика "сватовац".

ЈУЛКА

Чујете ли? Свирају. Ето, видите да су сватови.

МОЈСИЛО

Нису! –

(За се)

И то је глупо што се на свакој свадби свира! –

(Гласно)

То лумпују, неки, дабоме!

ПЕРСА

(Тихо Мојсилу)

И та лола практикантска нашао да се жени баи пред њену смрт.

МОЈСИЛО

Ама, какву смрт? Видиш да јој ништа не фали! – То ти ваши асталчићи! Лепо ја нисам веровао, ал' ме залудише...

ПЕРСА

Та, ћути Мојсилу!

ТИФТИК

Господин' Мојсилу!

МОЈСИЛО

Јест Мојсилу сам, прави Мојсилу, од главе до пете Мојсилу, кад сам пристао уз ваше глупости! Али онај Кузман платиће ми за све! Он је свему крив...

ЈУЛКА

Али зашто, тата?

МОЈСИЛО

Зато, што ме с његовим асталчићима и са овом књигом
(Баци књигу)

– То јест, ти не мораш то да знаш...

ЈУЛКА

Па, видим да се љутите.

ПЕРСА

Та, ништа – Мојсилова посла! –

ТИФТИК

То јест, овај – асталче је казало –

ПЕРСА

(Упадне у реч)

Није ништа казао!

(Тифтику)

Све којешта од вас!

ТИФТИК

(За се)

Данас све иде на којешта...

МОЈСИЛО

(Љутиго)

Слагало је! Оно не марим што је слагало – и мило ми је што је слагало, јер си ти Јуло наприлику жива. Али што се истроших и што и ја полудех, то ме једи! – Ах, Кузмане! Кузмане...

ПЕРСА

Та, он никад нашој кући није добра мислио.

МОЈСИЛО

И није.

Венац падне с крова

ЈУЛКА

(Тргие се)

Јух! Шта је то?

СВИ

Ништа! Ништа!

ЈУЛКА

(Види венац)

Венац! –

ТИФТИК

Није! То јест, од ивањског цвећа... пао с куће...

(Хоће да склопи венац)

ЈУЛКА

(Дохвати за траке)

Траке! И пише нешто? – Шта то значи?

ТИФТИК

Значи верност до гроба – овај –

ЈУЛКА

(Чита напис на тракама)

”Јули Росићевој – несужејеној Тифтиковој” – Шта то значи?

ПЕРСА

Ништа не значи.

МОЈСИЈО

Баш ништа!

(На страну)

Куд овај да донесе венац!

ЈУЛКА

(Љутиго)

Та како не значи, кад ето пише моје име!

(Готово увређена дрекне на Тифтика)

Шта је ово, господине?

ТИФТИК

(Збуњено и уплашено)

Венац за крстачу, овај...

ЈУЛКА

За крстачу-у-у! –

(Заплаче се)

Хтели сте живу да ме сараните!

МОЈСИЈО

Ама нисмо! Чекали смо...

ТИФТИК

Да умрете...

ПЕРСА

Асталче казало...

ЈУЛКА

Па, што сте веровали?

МОЈСИЛО

Ама, онај Кузман! Он је све то замесио? Упао као луд у кућу да држи асталче! "Духови проричу..." А што нису прорекли? Што лажу? И што мене он да слаже! Али, наплатићемо се! Искијаће он мени сав мој тромесечни јед...

XI ПОЈАВА

Пређашњи. Кузман и Живка

КУЗМАН

(Под руку са Живком)

Ево и нас! Чекали смо једанајести сат. –

ЖИВКА

И свадбу!

КУЗМАН

(Живки)

То су наше личне ствари!

ПЕРСА

Баш су потрефили кад ће доћи!

МОЈСИЛО

(Љутито)

Добро си ми дошао.

КУЗМАН

Боље вас нашао. – Сумња је одпала, пошто је свадба и ми смо се измирили.

ЈУЛКА

А што се ви мешате! Нека сами расправљају.

КУЗМАН

Шта је Мојсило? Шта не одговараш...

МОЈСИЛО

Море, бежи ми с очију! Оћеш одговор? – На само ти се каже!

КУЗМАН

Шта ми се каже...

ПЕРСА

Па прореко си да ће умрети –

КУЗМАН

(Перси)

Не говори! – Ја с Мојсилом разговарам.

ПЕРСА

Издери се ти на твоју жену, а не на мене! –

КУЗМАН

(Мојсилу)

Шта? Жао ти је што није умрла? Срам те било! Какав си ти отац, кад желиш да ти дете умре!

МОЈСИЛО

Добар сам ја отац! Ал' ти си неваљао пријатељ. Кад си ме залудио глупостима.

ЖИВКА

(Мојсилу)

Пријатељу за Бога!

МОЈСИЛО

(Живки)

Пријала се никаква! Што си ме терала да ти опамећујем мужа,
кад је та болест приљепчива?

КУЗМАН

(Мојсилу)

Ама чујеш ти –

МОЈСИЛО

Ништа нећу да чујем! Доста сам те слушао. – Доста сам правио
глупости, чак сам се и помадом мазао!

(Тифтику)

Томе сте опет ви криви!

ТИФТИК

Па, овај – помада није шкодљива.

ЖИВКА

(Кузману)

Тако ти и треба – оћеш ти са асталчињима да проричеш! Ето ти
сад! –

КУЗМАН

Ама како "ето ми!" – Асталче је казало, а оно је можда био зао
дух, па слагао...

ТИФТИК

Јест, овај госпа Мацин Гавра је здраво зао дух...

КУЗМАН

(Тифтику)

Не говори! –

(Осталима)

Ама приберите се! Био је зао дух, а то је само једно рећи иску-
шење! –

(Мојсилу)

Прочитај ти брате једно седамнајест оченаша, па поново при-
питај асталче! –

МОЈСИЛО

(Дрекне на Кузмана)

Ама зар ти још имаш образа –

КУЗМАН

У образ не дирај! – Јеси л' чуо, у чест не дирај. Јер официрска
чес –

ПЕРСА

Видели смо вашу чес!

КУЗМАН

Пријо! – Не говори и не доводи ме у степен официрске дуж-
ности, јер онда оде ти фес! –

ПЕРСА

Коме? – Мени! – Чујеш ли Мојсило...

МОЈСИЛО

Чујем.

ПЕРСА

Па шта чекаш? –

МОЈСИЛО

Чекам и кипим...

ТИФТИК

(За се)

Ово је већ објава рата. Да ја узем моје ципеле. У нанулама овај
– незгодно је...

(Оде иза ибуна)

ЖИВКА

(Кузмагу)

Ајдмо, Кузмано! Ми имамо преча посла од ове празне свађе!...

КУЗМАН

Нећу да идем!

МОЈСИЈО

Шта нећеш? Одма да си ишао...

ЖИВКА

Ајде, Кузмане!

ПЕРСА

(Заједљиво)

Пожурите – за срећно измирење – сад је добар и муж, кад се жени "неко!" –

ЖИВКА

Срам те било! Ти то мени! – Гледај себе и своју фрајлу, што скупља око себе којекога!...

ТИФТИК

(С ципелама у рукама)

Како овај? – То је увреда...

ЈУЛКА

(Живки)

Срам вас било!

ПЕРСА

(Живки)

Дете ми не вређај! –

(Полети к њој)

ТИФТИК

(Нађе се између Персе и Живке)

Немојте – овај –

ЖИВКА

(Перси)

Куд си полетела! Кога ћеш ти!

(Отме једну ципелу Тифтику и потегне њоме Персу, али је промаши и ципела оде у кулису)

ТИФТИК

Е – овај! –

ПЕРСА

О, болест те појела! Зар ти мене!
 (Отме другу ципелу Тифтику и њоме потегне на Живку, али је промаши и ципела одлети у кулису)

ТИФТИК

Е – е... и друга!...

КУЗМАН

(Вуче Живку)
 Живка! – На лево круг! Кући! – Чујеш!

МОЈСИЈО

(Вуче Персу)
 Персо! Мирна буди! – Чујеш ли! –

ТИФТИК

(Извуче се из гужве. За се)
 Одоше моје ципеле и без ногу!

КУЗМАН

(Живки, вукући је)
 Кући!

МОЈСИЈО

(Перси, вукући је)
 Сад, нек је доста!

ЈУЛКА

(Око Персе)
 Мама, за Бога – оставите се...

ТИФТИК

(Вуче Јулу)
 Ви се не мешајте – јер ћете – овај – остати без папуча!

ЖИВКА

(Перси)

Добила си ти твоје!

КУЗМАН

(Живки)

Не говори!

ПЕРСА

(Живки)

И ти си добро добила!

МОЈСИЛО

(Перси)

Доста!

ТИФТИК

(За се)

Оне су добиле – а ја изгубио ципеле!

ЈУЛКА

(Перси)

Мама за Бога – Оставите те простаке!...

ЖИВКА

О, гле фише цитернодле! –

КУЗМАН

(Живки)

Не говори! – Хајд, кући?

(Вуче је капији, Мојсилу)

Срам те било, пријатељу! –

МОЈСИЛО

Срам тебе било! Бунтовниче! Сензалу тишљерски!

КУЗМАН

(Са Живком већ на капији)
 Покри се ушима па ћути!
(Одлази поред плота)

МОЈСИЛО

Улизицо тишљерска! –

ПЕРСА

(Виче за Живком)
 Хтели сте да нам оцрните кућу! Да извичете Јулу! – Аспидо
 василијска!

ЖИВКА

(Преко плота изазивачки)
 Охо – хо – о!
(Оде са Кузманом)

ХII ПОЈАВА

Пређашњи, без Живке и Кузмана.

МОЈСИЛО

Ух! – Сав кипим! – Добро сам се савладао... иначе свашта би
 било...

ЈУЛКА

Али тата, и ви сте...

МОЈСИЛО

(Дрекне на Јулу)
 Та, шта тата – татала се никаква!

ПЕРСА

Шта се издиреш на њу! Сад ти је она крива! –

МОЈСИЛО

Сви сте ми криви! Неко ми мора искијати...

ТИФТИК

*(За се)*Спољна политика завршена, сад почиње унутарња! –
(Тражи ципеле)

ПЕРСА

Виче на дете, а пред Кузманом ћути!

МОЈСИЛО

Ко ћути?

ПЕРСА

Ти! Као да је Кузман дух из асталчета! –

МОЈСИЛО

Море јеси ли чула! Да ми више не поменете Кузмана ни асталчиће! – И да се сви астали избаце из куће, нећу да знам за астале! – Софре, софре ћу купити. Док су биле софре и синије, нису се појављивали духови.

ТИФТИК

(За се)

Никуд ми нема ципела...

ПЕРСА

(Мојсилу)

Избаци ти ту твоју луду главу, а моје астале нећеш бацати!

МОЈСИЛО

(Бесно)

Жено! –

ЈУЛКА

Али тата!

ТИФТИК

(Задржава га)
Господин Мојсило!

МОЈСИЛО

(Тифтику)
Море, беж'те ви! И ви сте ми изишли на врх главе! – Беж'те сви!
Јер сад ми је прекипело и морам некога пропустити кроз шаке!

XIII ПОЈАВА

Прежашњи. Венцл.

ВЕНЦЛ

(Улази на капију)
Но, шта јесте било? Ист зи шон тод?

МОЈСИЛО

Ево шта је било! –
(Зграби га и избаци на капију)
Ти си ми само фалио!

ТИФТИК

(За се)
Добро је што је он наишао, иначе би ја, овај сигурно извукао...

ВЕНЦЛ

(Преко плота се чују)
Но – шта јесте то? – Ја сам дошла да видим мртвац и са малко
ја сам мртвац! –

МОЈСИЛО

Одлази, битанго!

ВЕНЦЛ

Иде ја... абер, у полицај, да види има ли у ове наш отачбинен
сакон! Или је ове романер гора!... Варт а писл!

(Оде лево)

ПЕРСА

(Мојсилу)

То ти је само требало!

МОЈСИЛО

Дабоме да ми је требало! – Ето, сад ми је лакше!

Музика се чује ближе. – Чује се и песма: "Одби се бисер гран-
а..."

ЧАУШ

(С поља из даље)

Ију! ју, ју! –

ЈУЛКА

То је ипак нечија свадба!

ТИФТИК

Није! –

(Ухвати је)

Одите – овамо...

ЈУЛКА

Куда?

ТИФТИК

Да, овај, тражимо ципеле...

ПЕРСА

(Мојсилу)

Шта ћемо сад? –

МОЈСИЛО

Не знам! –

ПЕРСА

Ако је ово потресе!...

МОЈСИЛО

Па, нек се и она мало потресе, доста смо се ми тресли...

ПЕРСА

Али она није крива!...

МОЈСИЛО

Сви сте криви!

XIV ПОЈАВА

Пређашњи. Гута, па сватови.

ГУТА

(Стане на канију са свећама)

Ево свадбе! Да видите младу – Мацу удовицу! –

ПЕРСА

Одлази, битанго! –

ГУТА

А газда Сотир девер!...

ЈУЛКА

Шта?

МОЈСИЛО

Торњај се, вуцибатина!

ГУТА

А госпоин Паја младожења ипо!

(Оде десно, па се после са сватовима враћа)

ЈУЛКА

Зар Пајина свадба?...

ТИФТИК

Није! – Одите овамо! –

(Вуче је, за се)

Ако је Паја види, може да се предомисли – јер још није венчан...

ЈУЛКА

Пустите ме! –

СВАТОВИ

(Наићу. Напред чауш са чутуром, пешкирима, шољицама и т.д. За њим Гута и још један дечко са свећама. За њима Маца, са Сотиром. Сотир има деверске знаке)

За њима Паја и остали сватови, деца и цигани свирачи)

ЧАУШ

(Чим наиђе поред плота)

Ију-ју-ју!... Гони! –

(Скакуће и витла чутуром)

ГУТА

(Наилазећи показује главом на младу)

МАЦА

(Без вела и венца. Успија се. У бело је обучена. Пркосно погледа ове на сцени. За се)

Е, баш волим што смо овуда прошли, нек пуцају од муке! –

ПЕРСА

О, болес је појела – И њу није срамота! –

СОТИР

(Водeћи Персу, за се)

Жив ме срам изеде!...

ПАЈА

(Пева у басу)
 Туда, туда – поред њеног дуда,
 Не бил' Јулка, сватовац зачула!

ЈУЛКА

Ах!... Паја!...
(Потрчи капији)

ТИФТИК

(За њом)
 Госпођице... овај...
(Саплиће се у нанулама)

МОЈСИЛО

Јуло! Натраг! –

ПЕРСА

Јуло, чедо! –

ТИФТИК

(Да задржи Јулу, саплете се и падне)
 Госпођице... овај...!

ЈУЛКА

(Викне)
 Пајо! Зар тако!... А моје ране?...

ПАЈА

Ето вам Тифтик за ране!
(Оде са сватовима)

ТИФТИК

(Дижући се)
 Право каже, овај... То вам је рецепт!...

ЈУЛКА

Ах, Боже!...
(Заплаче се и наслони на Персу)

ПЕРСА

(Трепће, готова да се заплаче)

Мојсило! –

МОЈСИЛО

Шта је? –

ПЕРСА

Шта ћемо сад? –

МОЈСИЛО

(Бесан)

Не знам! – Питај асталче! –

Сватови исчезну. У даљини се чује. "Врати се лепа Мацо..."

ТИФТИК

(Гледа у Јулу и Персу које плачу и сам се заплаче)

ЗАВЕСА

Брана

Пирот, 1898.

САДРЖАЈ

Олга Марковић, ПРЕДГОВОР	7
ДУХОВИ ИЗ АСТАЛЧЕТА (СА ОНОГА СВЕТА)	
Комедија у три чина	13

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

ПРВО КОЛО

Књига 1, Панта Срећковић, БОЈ НА ДУБЉУ

Књига 2, Милутин Ибровац, БОЖИЈИ СУД
НА МЕНДЊНОМ БРДУ

Књига 3, Миодраг Поповић Шапчанин, БОГОМИЉИ

Књига 4, Илија Вукићевић, ЛЕПА БУЛА

Књига 5, Живко М. Романовић, ПРОКОП

ДРУГО КОЛО

Књига 1, Миодраг Поповић Шапчанин, ДУШАН СИЉНИ

Књига 2, Миодраг Поповић Шапчанин, ГОСПОЊИЦА
КАО СЕЉАНКА

Књига 3, Миодраг Поповић Шапчанин, ТРНОВА КРУНА

Књига 4, Мита Поповић, КРВАВИ ПРЕСТО

Књига 5, Светислав Ђурђевић, ЛАЖНА ИСПРАВА

ТРЕЋЕ КОЛО

Књига 1, Мита Поповић, НАШИ СЕЉАНИ

Књига 2, Жарко Лазаревић, САМРТНА КЈЕТВА

Књига 3, Жарко Лазаревић, УГАШЕНО ОГЊИШТЕ

Књига 4, Жарко Лазаревић, КРОЗ ШИБУ

Књига 5, Тодор Пинтеровић, ЈУРМУСА И ФАТИМА

ЧЕТВРТО КОЛО

Књига 1, Атанасије Николић, ДРАГУТИН, КРАЉ СРПСКИ

Књига 2, Јован Суботић, КРСТ И КРУНА

Књига 3, Доброслав Ружић, СТЕВАН ДЕЧАНСКИ

Књига 4, Милош Цветић, БРАЋА

Књига 5, Светозар Ђоровић, У МРАКУ

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

ПЕТО КОЛО

- Књига 1, Мита Димитријевић, ОЛИВЕРА
Књига 2, Мита Димитријевић, ПИРОВАЊЕ
Књига 3, Мита Димитријевић, ЉУБАВНИК СВОЈЕ ЖЕНЕ
Књига 4, Мита Димитријевић, СЕСТРА ЛЕКЕ КАПЕТАНА
Књига 5, Мита Димитријевић, КАЊОШ МАЦЕДОНОВИЋ

ШЕСТО КОЛО

- Књига 1, Милош Перовић, СЛЕПИ БРАНКОВИЋИ
Књига 2, Милош Перовић, РАЗОРЕНИ ДОМ
Књига 3, Ђуро Димовић, КРАЉЕВИЋ МАРКО
Књига 4, Ђуро Димовић, ЂУРАЋ СМЕДЕРЕВАЦ
Књига 5, Ђуро Димовић, БАШ ЧЕЛИК

СЕДМО КОЛО

- Књига 1, Милош Перовић, КРАЉ СТЕВАН ТОМАШЕВИЋ
Књига 2, Љубинко, ДЕВОЈАЧКА КЛЕТВА
Књига 3, Љубинко, СУЂАЈЕ (СУЂЕНИЦЕ)
Књига 4, Манојло Ђорђевић Призренац, ЉУБАВ И СУЈЕТА
или ОТРОВНИЦА
Књига 5, Милутин Чекић, У СВОМЕ ДОМУ

ОСМО КОЛО

- Књига 1, Никола Ђорић, МОМИР
Књига 2, Владан Ђорђевић, НАРОД И ВЕЛИКАШИ
Књига 3, Милорад М. Петровић, ЧУЧУК СТАНА
Књига 4, Петар Петровић Пеција, РУШКА
Књига 5, Душан Ђ. Цветковић – Дуца, НА ПРАГУ ОТАЉБИНЕ

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.4-22

ЦВЕТКОВИЋ, Брана

Духови из асталчета : са онога света :
комедија у три чина / Брана Цветковић. –
Београд : Музеј позоришне уметности Србије,
2002 (Београд : Србоштампа). – 205 стр. :
слика аутора ; 15 см. – (Библиотека Драмска
баштина : коло 9, књ. 1)

Тираж 300. – Стр. 7-12: Предговор / Олга
Марковић

ISBN 86-80629-09-X

COBISS-ID 102578444

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

ДЕВЕТО КОЛО

Књига 1

Брана Цветковић
ДУХОВИ ИЗ АСТАЛЧЕТА (С ОНОГА СВЕТА)

Књига 2

Брана Цветковић
НАШИ ЗЕЛЕНАШИ
КРАЉЕВИЋ МАРКО ПО ДРУГИ ПУТ МЕЂУ СРБИМА
СРПСКО-АУСТРИЈСКИ РАТ

Књига 3

Брана Цветковић
ТЕЛЕФОН БЕЗ ЖИЦА
АРТИЉЕРИЈА РУСТИКАНА
ОПЕРЕТСКА ПРИМАДОНА
БЕОГРАЂАНИН У ПАЛАНЦИ

Књига 4

Брана Цветковић
ЦРНА РУКА

Књига 5

Брана Цветковић
ГРОМ У КОПРИВЕ